

NATIONALMUSEET

Besøgstal: 1970. Nationalmuseet: 226.000. Museet for Danmarks Frihedskamp 1940-1945: 162.000. Udstillingen i Brede: 183.000. 1971. Nationalmuseet: 205.000. Museet for Danmarks Frihedskamp 1940-1945: 150.000. Udstillingen i Brede: 138.000.

Større særudstillinger: 1970: »Wajang – skyggespil fra Java«, februar-marts. »Buddhas veje« (Brede), maj-oktober. »Fredning af fortidsminder«, september-oktober. »Holland værner fortiden«, september-oktober. »Ghana«, oktober-november. 1971: »Billedbog fra Indien«, februar-april. »Klæ'r skaber folk« (Brede), maj-oktober. »Folkekunst fra Peru«, oktober-november.

Publikationer: Ellen Andersen: Folkedragter i Nationalmuseet. Lars Bjørneboe: Ingen kender Dagen. Grænsegendarmeriet under krig og besættelse 1940-1945. B. Brorson Christensen: The Conservation of Waterlogged Wood in the National Museum of Denmark. Museumstekniske Studier/Studies in Museum Technology, 1. Buddhas veje. Redaktion og tilrettelæggelse: Erik Kjersgaard. Ellen Damgaard og Poul H. Moustgaard: Et hjem – en familie. Folkelivs studier, 3. Danmarks Oldtid, tekst Thorkild Ramskou, rev. udgave. Folk skaber klæ'r –

klæ'r skaber folk, redaktion og tilrettelæggelse: Henning Nielsen. Fællesvejledning Nationalmuseet, 1. udgave. H. C. Gulløv og H. C. Kapel: Håbets koloni. Jan Hjarnø: Fremmedarbejdere. Ester Kappelgård: Thades gård. Nationalmuseets kommandørgård på Rømø. Knud J. Krogh og Svend E. Albrethsen: Vikingernes Grønland. Elisabeth Munksgaard: Skattefund fra Jernalderen. The Museum of the Danish Resistance Movement, tekst Aage Roussell, 7. oplag. Jørgen Mågård: Frøslevlejren. Særintryk fra Bov sogns historie. Nationalmuseets Arbejdsmark 1970. Redaktion: Erik Kjersgaard. Nationalmuseets Arbejdsmark 1971. Redaktion og tilrettelæggelse: Henning Nielsen. Niels Skyum Nielsen, Hans-Christian Eisen og Kaare Rübner Jørgensen: Filmen De fem År. Olaf Olsen: Fyrkat. Ein Wikinglerlager in Jütland. Peter Ottosson: Brede Werck. Persien – Iran. Redaktion og tilrettelæggelse: Henning Nielsen. Thorkild Ramskou: Den gastronomiske arkæolog på udgravning. Knud Thorvildsen: Vikingskibet ved Ladby, 2. uændrede udgave. Vogne i Brede, tekst Holger Rasmussen, ny udgave. Vore Bedsteforældres Tid, redaktion og tilrettelæggelse: Erik Kjersgaard. 2. udgave.

Oplysnings- og undervisningsvirk-

somhed: Foredragsrækker: forår 1970 »Buddhas veje«, efterår 1970 »Ghana«, forår 1971 »Klæder skaber folk«, efterår 1971 »Forskning '71«. Som særlige arrangementer søndag eftermiddag bragte »Etnografisk Orientering« oplysning om gæstearbejdere, indianernes undergang i Nord- og Sydamerika, Afrika m. m. I Oldskriftselskabets sal bragte de arkæologistuderende lysbilledforedrag, demonstrationer af hår- og skægmoder i oldtiden, bronzealderens billedkunst m. v. Emner fra Dansk Folkemuseum blev taget op i særlige gennemgange af stilperioder og levevilkår på landet. I efteråret 1971 påbegyndtes arrangementer for børn, bl. a. marionetkomedier om »Mester Jakel i oldtiden«. I sommeren 1971 blev der i bondesamlingen arrangeret engelsk- og tysksprogede omvisninger på hverdage for turister.

Undersøgelser: Danmarks oldtid: Udgravning af førmegalitisk langhøj ved Lindebjerg, stendyngegrave og kulthuse ved Trandum Skovby, Viborg amt, og Torsted, Ringkøbing amt. Opdagelse af ny type jordfæstegrav under flad mark fra jættestuetid ved Vindinge, København amt. Andre stenalderundersøgelser ved Egebjerg og på Møn. I samarbejde med Bopladsudvalget under Statens humanistiske forskningsråd er undersøgt bopladsanlæg fra yngre bronzealder ved Jyderup, Holbæk amt. Gravningen sluttede 1971. Samtidig påbegyndtes orienterende undersøgelse af tilsvarende anlæg ved Hovergårde, Ringkøbing amt. Her fandtes den hidtil ældste danske stald. Andre bronzealderboplads er undersøgt ved Hald, Viborg amt, samt ved Bjerg og Kærholm i Nr. Omme sogn, Ringkøbing amt. Ved

Hagedsted, Odby og Jyderup, alle i Odsherred, er undersøgt overpløjede bronzealderhøje. Udgravningen af landsbykomplekset fra ældre jernalder ved Grøntoft, Ringkøbing amt, af bopladsen ved Dankirke, Ribe amt, og af bopladsen ved Drengsted fra ældre germansk jernalder blev fortsat. På Bornholm udgravedes brand- og jordfæstegrave fra romersk jernalder på Stålegård. I samarbejde med gdr. Regnar Pedersen undersøgtes otte jordfæstegrave fra vikingetid i Sdr. Onsild, Randers amt. I Hodde, Ribe amt, blev der foretaget en delvis udgravning af en boplads fra tiden mellem 100 f. og 100 e. Kr.

Naturvidenskabelig afdeling: arbejdet i Aamosen blev videreført på Ertebøllebopladsen Præstelyngen. I forbindelse hermed undersøgtes to stammebåde. I 1971 er der foretaget supplerende mosegeologiske undersøgelser i forbindelse med stenalder-pælebygningerne i Weier, kanton Schaffhausen, Schweiz, samt i den nærliggende mose Egelsee – betalt fra schweizisk side. I Kap Farvel-området på Grønland er der i 1970 foretaget mosegeologiske og botaniske undersøgelser for at udrede vegetationsudviklingen og landets niveauændringer siden sidste nedisning. I samarbejde med Forhistorisk Museum, Århus, er der udført mosegeologiske undersøgelser i forbindelse med bopladserne Brovst og Ringkloster. Ligeledes er der udført en mosegeologisk undersøgelse i Busene Have i samarbejde med Nationalmuseets 1. afdeling. Desuden er der foretaget en lang række mindre besigtigelser. Laboratoriarbejdet har været koncentreret om pollen- og frøanalytiske undersøgelser vedrørende det første agerbrug, navn-

lig på basis af det schweiziske materiale, ligesom en lignende bearbejdelse af det indsamlede grønlandske materiale har fundet sted. En pollenanalytisk datering af de klassiske, sjællandske Maglemoseboplads på nyt materiale, samt Kongemosebopladsen, er indledt.

Danmarks middelalder: Undersøgelsen af Aggersborg ved Limfjorden er genoptaget. Ved Oksholm i Nordjylland er der fundet rester af en gotisk murstenskirke og spor af en ældre granitkvaderbygning. Den tidligere påbegyndte undersøgelse af resterne af Esrum Kloster er fortsat. I Holbæk Kloster er der foretaget en mindre udgravning i vestfløjen. I Kalundborg er afdækket rester af fundamentet til det runde tårn »Faders Hat« og i tilslutning hertil en svær borgmur med et bagved liggende hus. På Christianshavn undersøgtes Sct. Annegade 14, der er en bindingsværksbod fra Christian den 4.s tid. På Gråbrødre Torv i København har man undersøgt rester af murværk og fundamenter, muligvis fra det tidligere Gråbrødre Kloster. I forbindelse med en udvidelse af Tønder Museum – indrettet i en portbygning til det nedrevne Tønderhus – har man indledt en undersøgelse af borgtomten. Ved en undersøgelse af Pedersborg slotsbanke er fundet tidlig middelalderlig keramik. Rekognoscerings- og fredningsrejser er foretaget i Julianehåb-distriktet i Sydvestgrønland med fund af et stort antal hidtil ukendte ruiner. Ved fåreholderstedet Nunataq er endvidere lokaliseret en kirkeruin, sandsynligvis resterne af »Gardarnes kirke i Midfjord«. Desuden er to nordboruiner udgravet ved fåreholderstederne Nalassut og Saputit.

En række kirker er blevet undersøgt i forbindelse med restaureringsarbejder og/eller varmeinstallationer. Særlig skal nævnes Sct. Mikkels kirke i Slagelse, hvor der er fremkommet fundamentrester af frådstenskirken fra omkring år 1080, og Sorø kirke, hvor man har åbnet en række af Hvide-slægtens grave og undersøgt de fremdragne skeletter, samt Holmens kirke i København, hvor man har afdækket gravsten fra det 17.-18. århundrede. Ved undersøgelser i Uggeløse, Ramløse og Thorup kirker i Nordsjælland har man konstateret begravelser i tårnet. Ved en igangværende undersøgelse i Himmelev kirke ved Roskilde er der ligeledes fundet en muret grav i tårnet. På Tranekær Slot har man foretaget en undersøgelse af hovedbygningen, hvor man ved pudsafbankning har afdækket store, middelalderlige vinduer. Voldstedsundersøgelserne er ligeledes fortsat; således har man i forbindelse med hævningen af vandstanden i Haraldsted Langsø foretaget en undersøgelse af voldstedet »Ridebanen«s forterræn. Endvidere er der foretaget undersøgelser af nogle middelalderlige voldsteder i Århus. En kurveopmåling er udført af voldanlægget »Brovold« på Als.

Dansk Folkemuseum: Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser har som hovedemne for indsamlingen af beretninger om dagliglivet omkring århundredskiftet haft hjemmebrygning af øl, ligesom man har fortsat undersøgelserne af børns og unges lege. Nationalmuseets Købstadundersøgelser har i 1971 anvendt en del arbejde på restaureringen af Brede Hovedbygning, et projekt, der strækker sig over flere år og forventes afsluttet 1974. I Ri-

gensgade-kvarteret er indledt en etnologisk undersøgelse af et kvarter, som i de nærmeste år vil blive totalt forandret. Undersøgelse af enkeltbygninger i forbindelse med ombygning eller nedrivning er foretaget i København, Helsingør, Næstved og Roskilde. I forbindelse med vedtagelse af centerplanen for Roskilde, som vil medføre omfattende ændringer af den centrale bydel, er en undersøgelse af disse dele påbegyndt og forventes fortsat i den kommende tid. Nationalmuseets Købstadundersøgelser har forestået hjemtagningen af Sehested-stuen i Brøndbyvester, samt et kinesisk lysthus fra Tårbæk Strandvej – det sidste til opstilling i parken i Brede. Nationalmuseets Herregårdsundersøgelser har foretaget en opmåling og undersøgelse af Oregård på Fyn og supplerende undersøgelser af Hofmangave ligeledes på Fyn. Registrering af 4000 håndarbejder i privateje på Sjælland i forbindelse med Danmarks Folkelige Broderiers udstilling i Slagelse. Undersøgelsen af damask og drejl i privateje i samarbejde med Kunstindustrimuseet er videreført. Undersøgelse af hverdagens og arbejdslivets traditioner i De kongelige Stalde på Christiansborg.

Antiksamlingen: Samlingen har ved museumsinspektør Søren Dietz deltaget i udgravninger ved Asine på Peloponnes, Grækenland. Gravningerne påbegyndtes af det svenske institut i Athen 1970.

Den kgl. Mønt- og Medaillesamling: I løbet af 1970-1971 er undersøgelsen og katalogiseringen af de to store møntfund fra Kirial og Balle på Djursland blevet afsluttet. Det første fund kan dateres til ca. 1365 og rum-

mede i alt 81.422 mønter, hovedsagelig hulpenninge fra forskellige nordtyske byer. Fundet fra Balle indeholdt 12.121 dalere og småmønt fra Danmark og en række fremmede lande med slutmønt 1656.

Erhvervelser: Danmarks oldtid: Ornamenteret, 38 cm lang hjortetakshakke med rester af træskaft. Fra Haldrup strand ved Horsens fjord. Flintknold med kalkskorpe ornamenteret med indridsede mønstre, som det ellers kun kendes fra genstande af ben og horn – det eneste ornamenterede flintstykke fra dansk oldtid. Fra Holmegaards mose. Den hidtil rigest ornamenterede hjortetaksøkse, 34 cm lang, fra slutningen af ældre stenalder. Fundet i Værebros å. Bronzematrice til prægning af presseblik ornamenteret med dyrefigurer fra 7. årh. Fundet på Hyldagergaard i Havdrup sogn, Østsjælland. Skattefund fra 10. årh. bestående af 126 stykker brudsølv og barrer, samlet vægt ca. 4 kg. Fundet i Rebild, Himmerland.

Danmarks middelalder: Som danefæ er modtaget en middelalderlig sølvskål fundet ved stranden i Blåvand.

Dansk Folkemuseum: Dragkiste fra Aunsbjerg, slutningen af 1700-tallet. Spådukke fra begyndelsen af 1800-tallet. Forgyldt konsol i tidlig nyklassisk stil fra slutningen af 1760'erne, antagelig tegnet af N. H. Jardin. Mahognifineret møblement i ny-empire stil fra 1900. Stort kontormøbel fra det Harboeske Enkekloster i Stormgade fra 1758. Voksdukke fra 1860 med stort tilbehør af dukketøj. En samling skomagerværktøj fra Kastrup. Louis XVI spejl med Cramer Wilbechs etikette. Mahognispillebord signeret af Jens Brøtterup. Komplet mågestel til fire

personer. Københavns handskemagerlaugs lade fra 1783.

Antiksamlingen: En tyrrensk amfora og et koptisk kalkstensrelief. Fire senklassiske mosaikker med kristne motiver fra det østlige Middelhavsområde.

Etnografisk Samling: Maske fra Gurunsi, Afrika, gave fra Ny Carlsbergfondet. Genstande fra Australien, herunder ni malerier på bark, gave fra Mr. John Irex, Toronto, Canada.

Den kgl. Mønt- og Medaillesamling: Fra Ny Carlsbergfondet er som gave modtaget i alt 12 sølvmonter: to fra Syrakus på Sicilien, én fra Mende i Makedonien og to fra Knidos i Lilleasien, alle fra 5. årh. f. Kr.; endvidere seks mønter præget af Seleukidekongerne i Syrien i 2. årh. f. Kr. Den sidste af fondets gaver er en sjælden tetradrachme præget i Emesa i Syrien af Uranius Antoninus, der 253-54 e. Kr. anerkendtes som romersk kejser i sit hjemland. – Selskabet Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings Venner har skænket to seleukidemønter fra 2. årh. f. Kr. Fra advokat Axel Ernst's og frøken Alfrida Ernst's Legat er modtaget 25 danske og norske mønter fra Christian V.

Nyindretninger: *Danmarks oldtid:* I vinteren 1969-70 moderniseredes de to sidste rum, nemlig vikingetid og runehal. Genstandene blev nyopstillet i en mere fortællende form end før kombineret med fotostater, grafik og modeller. Tekstning blev gennemført på dansk og engelsk, og kunstigt lys indlagt. På grundlag af de her indhøstede erfaringer påbegyndte man planlægningen af en nyopstilling af hele samlingen. De fem første rum – ældre stenalder til og med landbrugets kom-

me – skal efter planen kunne åbnes i 1973. Nyopstillingen forudsætter en væsentlig udtynding af genstandsmaterialet i publikumsudstillingen. Derfor påbegyndte man en omordning af studierummene, der vil fremtræde som kompaktmagasiner.

Danmarks middelalder: Den såkaldte »lavssal« i specialsamlingerne er nyopstillet. Genstandsmaterialet er noget udtyndet og flyttet sammen i »øjnehøjde«, ligesom der er indlagt kunstigt lys i alle montrer. Et automatisk lysbilledanlæg afspiller et foredrag om lavsinstitutioner og -skikke i et tilstødende rum.

Etnografisk Samling: Den 3. juni 1970 åbnedes første afsnit af de nye udstillingsrum omfattende Afrika og Indonesien. Afrika-rummene var gjort til genstand for de mest radikale ændringer. Vinduer var blændet, nye montere opsat, lys indlagt etc. Ved opstillingen lagde man vægt på at give ikke alene en historisk-etnografisk redegørelse for Afrika i ældre tid, men også for de moderne afrikanske staters næringsveje, politiske og sociale forhold osv. Et oversigtsrum præsenterer verdensdelen som helhed, medens de øvrige rum skildrer de enkelte regioner strækkende sig fra buskmandskulturer i syd til islamisk bonde- og bykultur i nord. En stor del af informationerne gives i billeder og tekst. Antallet af udstillede genstande er skåret ned, og de fjernede genstande er samlet i magasiner bag udstillingsarealet. Et særligt stort problem var opstillingen af Carl og Amalie Kjersmeiers samling af Afrikansk kunst, der ifølge testamentarisk bestemmelse skulle vises samlet. Løsningen på problemet blev anvendelsen af tredive montrer, der ved seks pa-

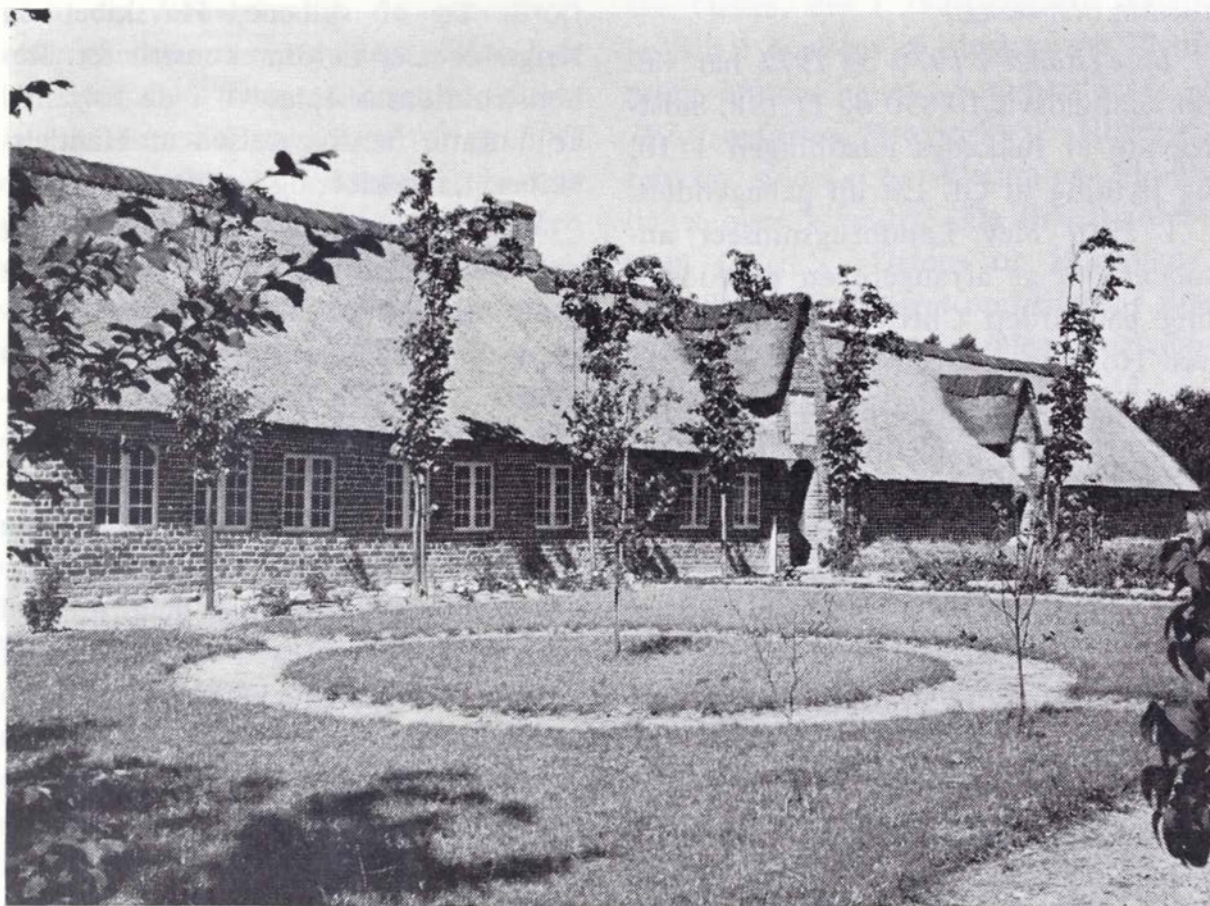
ternosterværker kan udskiftes efter ønske. Publikum kan selv aktivere transportørerne og vælge den montre, man ønsker at se. I 1971 åbnede man det første rum i den nye opstilling af Grønland. Et stort panorama omfattende et gennemskåret hus, hundeslæde, kajak m. v. giver et sammenfattende indtryk af Thuleeskimoernes tilværelse o. 1900, og via et højttaleranlæg forklares årets gang på bopladsen på dansk, engelsk eller eskimoisk. I 1971 besluttede man endvidere at nedlægge de permanente udstillinger fra Sibirien i stueetagen og omdanne rummene således, at de kunne bruges til større særudstillinger. Et enkelt rum blev indrettet til permanent biograf. I løbet af efteråret opbyggede man den første af de planlagte særudstillinger, nemlig »Persien gennem årtusinder«.

Antiksamlingen: De nyerehvervede senklassiske mosaikker er opsat i trapperummet ved indgangen til samlingen.

Af større anlægs- og byggearbejder kan endvidere nævnes indretningen af nye lokaler for konserveringsanstalten i Brede, istandsættelse og restaurering af hovedbygningen sammesteds, piloterings- og opretningsarbejder på ejendommen Ny Vestergade 11 med henblik på forbedring af lokaleforholdene for Naturvidenskabelig afdeling. Udbygning af Fyrkat Møllegård ved Hobro og hovedstandsættelse af Lindegården i Kalundborg. Ingen af disse arbejder var afsluttet ved periodens udløb.

Vigtige konserveringsarbejder: *Konserveringsanstalt 2, Brede:* Undersøgelse og konservering af tekstilfragmenter fra Peder Vognsens grav (deponeret i Århus Domkirke og Nationalmu-

seet). Undersøgelsen omfatter bl. a. fiberidentifikation udført mikroskopisk på fibre og mikrotomsnit af fibre samt mikrokemiske reaktioner. – Til udstillingen »Buddhas veje« har afdelingen udført diverse restaureringsarbejder. Efter endt udstilling er etnografiske tekstiler rengjort og restaureret til genopstilling i Nationalmuseets samling. – Christiansborg slotsforvaltning. To broderede vægtæpper, det ene forestillende dokken på Christianshavn, det andet forestillende haveanlæg i Glückstadt, er rensat og restaureret. Tæpperne er nu ophængt i Boligministeriets mødelokaler. – Samtlige tekstiler fra Sorø Museum har været til gennemsyn og er efter behov restaureret med henblik på opmagasinering og udstilling. – Restaurering af de kongelige kareter fra Christiansborg Slot er påbegyndt og forventes i nogle år at være i arbejde sideløbende med det daglige konserveringsarbejde. – Restaurering af to gobelinvæve er udført for væverne Benedikte og Jan Groth, Braade. – Erik Menveds og dronning Ingeborgs gravplade i Sct. Bendts kirke i Ringsted har gennemgået en omfattende restaurering og konservering. – For Thorvaldsens Museum er restaureret ni dragtdele, der har tilhørt billedhuggeren Bertel Thorvaldsen. I anledning af en balletkongres er fire mandsballetdragter blevet restaureret for Teaterhistorisk Museum. – Et stort udsnit af tekstiler: dragter, dragtdele, sengeomhæng og rigt broderet senge-linned fra Amagermuseet har været til restaurering og er derefter udstillet i anledning af festlighederne omkring 450-året for de indvandrede hollænderes privilegier.

Frilandsmuseets gård fra Sønder Sejerslev efter genopførelsen på museet.

Peter Michelsen fot. 1971.

FRILANDSMUSEET VED SORGENFRI
NATIONALMUSEETS 7. AFDELING

Besøgstal: 1970: 157.870, 1971:
169.335.

Publikationer: Frilandsmuseet. Vejleder. Ny udgave 1970. Frilandsmuseet. Führer in deutscher Sprache. Ny udgave 1971. Bjarne Stoklund: Skindsko og træsko. Nationalmuseets Arbejdsmark 1971. Peter Michelsen: Huset fra Dörröd. 1971. Peter Michelsen: Frilandsmuseet. Mobilia no. 190, 1971.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I begge årene har været arrangeret et stort antal omvisninger på dansk og tre hovedsprog. Disse offentlige og gratis omvisninger samt demonstrationerne af forskellige former

for husflid bekendtgøres dels gennem et sommerprogram, der udsendes ved begyndelsen af hver sommersæson, dels gennem omtale i dags- og ugepressen. Undervisningsafdelingen har endvidere taget sig af elevhold fra næsten alle trin af skolevæsenet samt givet instruktion til lærere og lærerstuderende.

Vigtige undersøgelser: Der er udført undersøgelser i forbindelse med igangværende genopførelser af gamle bygninger.

Nyindretninger: I 1970 åbnedes en bornholmsk vandmølle fra Pedersker sogn for publikum. I 1971 indviedes en gård fra Sdr. Sejerslev i Emmerlev sogn i Sønderjylland.

LANDBRUGSMUSEET

Besøgstallet i 1970 og 1971 har været henholdsvis 10.850 og 11.198. Sidstnævnte år lukkedes udstillingen 1/10, og flytning til Gl. Estrup påbegyndtes.

I 1970 blev Landbrugsmuseet anmodet om at arrangere en plovudstilling på gården Christiansminde, Sejlet ved Horsens, i dagene 25.-26. september, hvor 17. verdensmesterskabspløjning afholdtes. Anledningen til udstillingen var, at 200 år før, i 1770, afholdtes den første danske plovprøve med deltagelse af den norske Falkenstenerplov og den engelske Lightplough i et forsøg på at indføre lettere svingplove til afløsning af de tunge hjulplove. Der udstilledes 66 plove, fra arden over hjulplove og de ældste svingplove til fabriksploven af 1930. Udstillingen besøgte af ca. 12.000 gæster.

I årene 1970 og 1971 er Landbrugsmuseets samlinger forøget betydeligt. Blandt de største gaver er Landbohøjskolens samlinger af landbrugs- og mejerigenstande, samt en stor og meget værdifuld modelsamling, ialt godt 300 numre, samt godt 800 plancher, tegninger og fotos af førtidige landbrugsredskaber. Fra Danapak, Grenå, er indgået 26 matricer og stempler til mærkning af lurstave til smørdritler. Anledningen var, at fremstilling af smørdritler, iflg. lov af marts 1971, indstilledes.

VIKINGESKIBSHALLEN

I ROSKILDE

Besøgstal: 1970: 137.751, 1971: 139.979.

Udstillinger: De fem vikingskibe, udgravet ved Skuldelev i Roskilde

fjord. To af skibene, Havskibet og Krigsskibet er færdigrekonstrueret. Rekonstruktionsarbejdet vil i de følgende år omfatte færdiggørelsen af Handelskibet, Langskibet og Færgen.

Særudstillinger: 1970: »Vikingerne veje«. En udstilling, som i billeder og fund viste, hvor vidt omkring vikingerne kom i deres spinkle både. »Ship Shape« viste den nordiske båds udvikling fra stammebåd til klinkbygget fartøj. 1971: »Dyk i fortiden«. En udstilling lavet i samarbejde med en gruppe amatør-sportsdykkere. Efter nedtagning i Vikingskibshallen genopstillet i forskellige byer med assistance af de lokale sportsdykkerklubber. »Under sejl påny« gav gode råd vedr. restaurering af ældre træskibe og har ligeledes været udlånt til forskellige byer og foreninger. I forbindelse med denne udstilling inviterede Vikingskibshallen til regatta på Roskilde fjord, og 2 tre-mastskonnerter og over 20 to- og en-mastede fartøjer fulgte opfordringen og mødtes til et arrangement, der kom til at betyde indledningen til et nærmere samarbejde mellem landets mange bevaringsinteresserede sejl-skibsentusiaster.

Publikationer: Vikingskibshallens forlag har i 1970 udsendt bogen: Skonnerten Fulton af Marstal, af Ole Crumlin-Pedersen samt heftet: Skind eller træ, af Ole Crumlin-Pedersen. I 1971 blev udsendt: Roar linde 1971, Hjortspringbåden som kulturaktivitet. I forbindelse med særudstillingen »Under sejl påny« blev udgivet folderen »Brugsbåde«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I Vikingskibshallens biograf vises farvefilm om udgravningen af vikingskibene i Roskilde fjord og fil-

men om konservering og genopbygning af skibene. Endvidere råder hallen over flere film af maritim-arkæologisk interesse, som vises for grupper efter anmodning. Vikingskibshallens personale og lokaliteter har desuden været benyttet til forskellige kursusaktiviteter, som har relation til maritime og arkæologiske emner.

KØBSTADMUSEET »DEN GAMLE BY«

Besøgstal: 1970 76.121 (betalende), 1971 100.324.

Udstillinger: I tiden 15-31/5 1970 har museet haft en vandrestilling fra Holland om ostindisk porcelæn: »Kinafarer-porcelæn«. Museets klaversamling har været åben for publikum i påsken og sommeren 1970. Juleudstillingen 1971 var »Fliser fra Holland«. Både i 1970 og 1971 holdtes i begyndelsen af september i forbindelse med Århus Festuge det traditionelle marked, i hvilken anledning Komiteen for Århus Festuge i 1970 har overrakt »Den gamle By« et sølvfad som anerkendelse af den ramme, Købstadmuseet hvert år har stillet til rådighed for markedet. I skoleefterårsferierne 1970 og 1971 har der været arbejdet i værkstederne: hos snedker, sølvsmed og bødker samt i spinderi, væveri og farveri. Bagerbutikken har været åben hver sommer ligesom traktørsted og vinkælder. Til jul har hvert år nogle stuer fra Frederik VI's tid til ca. 1900 været julepyntet som led i juleudstillingen. Århus fotografiske Amatørklub har begge år lånt et lokale til udstilling af medlemmernes fotografier, og i 1971 har der været arrangeret frimærkeudstilling. Bl. a. i forbindelse med Århus Festuge har Helsingør Teater været udlånt til Den jy-

ske Opera, der i 1970 opførte Pergolesi's »Il maestro di musica« og Flemming Flindts ballet »Sommerdanse«. I 1971 opførtes Stravinsky's »Historien om en soldat« og Flemming Flindts ballet over Vivaldi's »De fire årstider« samt Gluck's »Orfeus og Eurydike«. Endelig har der været optræden af Birgitte Grimstad og af radioens drengekorsamt børneteater.

Publikationer: »Den gamle By«s årbog 1970. Hans Lassen har skrevet: »La Glace - Kager i hundrede år - 1870-1970«. Gunner Rasmussen har skrevet flere bidrag til »Århus - dengang og nu«, udgivet af Århus byhistoriske Udvalg. Gunner Rasmussen har til bogen »Gamle Danske Håndværk« skrevet kapitlet om urmageren; Ebbe Johannsen har til samme bog skrevet kapitlerne om gørtleren og kobbersmeden. Ebbe Johannsen har i Sønderjyske Årbøger 1969 skrevet »Om pottemagere og kakler fra Christiansfeld«. Erna Lorenzen har skrevet det tekstile afsnit i Dagligliv i Danmark 1720-90: »Modetøj og gangklæder« samt artiklen »Mænd set fra tøjsiden, tøj set fra pantelånersiden« i Århus Stifts Årbøger 1970. Henrik Nyrop-Christensen har i Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning 1970 skrevet »Mindehøjtideligheder fra Frederik VI's tid« samt i Dagligliv i Danmark 1720-90 artiklerne »Den honette ambition« og »Forlystelser«. Aarhus Oliefabrik A/S har i anledning af selskabets 100-års jubilæum ladet Bo Bramsen i samarbejde med Købstadmuseet udgive en rigt illustreret bog om »Den gamle By«, hvoraf 2000 eksemplarer blev stillet til museets rådighed.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Begge år har museet i april

måned arrangeret foredragsrækker: 1970: David Yde-Andersen: Gammelt husgeråd af kobber. Erik Lassen: Danske møbler omkring 1800. Hans Stiesdal: Træk af urets udviklingshistorie. 1971: R. Broby-Johansen: Arbejdet og arbejdsdagens mennesker. Hans Lassen: Malede møbler i »Den gamle By«. Bo Bramsen: Snus og snusdåser. I påsken 1970 var der arrangeret filmforevisning i forbindelse med omvisning i Kirkesamlingen og Tobakshuset ved museets direktør, som også i julen 1970 holdt omvisninger i den nyindrettede sølvsamling. Museets inspektører har fortsat deres foredragsvirksomhed i og udenfor museet, bl. a. for fagskoler og læreanstalter. I begyndelsen af juli 1970 holdt lederne af de europæiske frilandsmuseer kongres i Kiel og Århus.

Undersøgelser: I samarbejde med Kunstindustrimuseet i København er registreringen af damask og drejll fortsat.

Vigtige ny erhvervelser: Museet har modtaget et komplet kobbersmedeværksted fra Randers samt værktøj fra andre håndværk; endvidere bohaver fra 1700-tallet til begyndelsen af 1900-tallet som supplement til museets samlinger. Dette bohaver omfatter såvel hele møblementer som enkeltmøbler, boligtekstiler og småting fra hjemmene. Af specialsamlingerne er især fajence- og sølvsamlingen samt urmuseet blevet forøget, ligesom toldmuseet, ovnsamlingen og samlingen af musikinstrumenter. Af vigtigere ting kan nævnes: en læderbetrukken barokkiste med rige messingbeslag samt en højrygget stol fra det første Christiansborg med Christian VI's kronede monogram samt mærket KSCB/1740.

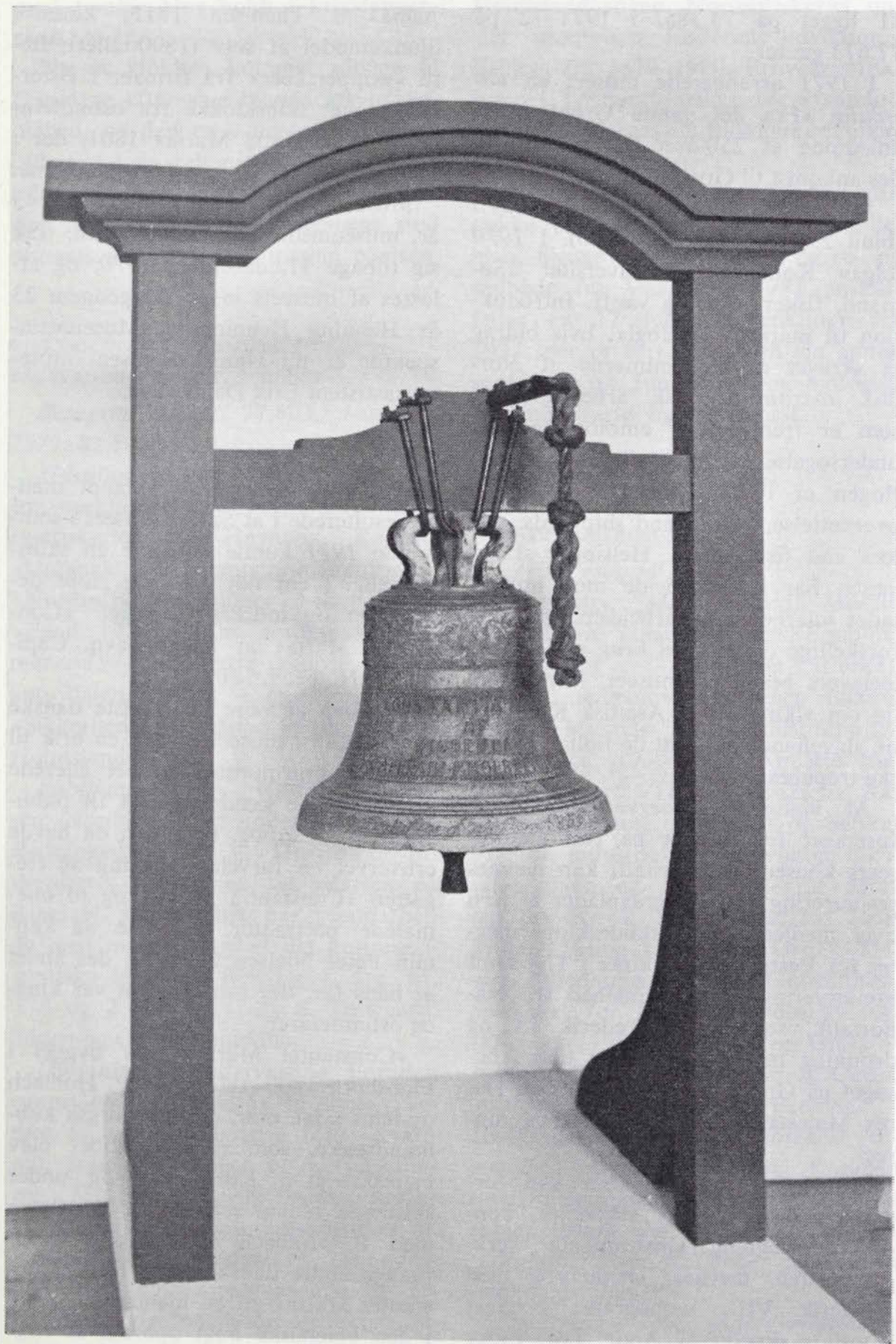
Tekstilmuseet har modtaget diverse dragter og tekstilt boligudstyr; her bør især fremhæves en silkekjole af tidligt 1700-tals stof. I forbindelse med damask- og drejllregistreringen har museet fået en del dækketøj som gave. Museet har generhvervet en del af de mønter og medaljer, der blev stjålet i 1967.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: I september 1970 er stampemøllen igen kommet under tag efter branden i 1968. – Museet har i det nyopførte hus fra Hobro (indviet 20/11 1970) indrettet sin konserveringsafdeling. – Sølvsamlingen er blevet åbnet i et nyindrettet rum december 1970. – Urmuseet er i påsken 1970 åbnet i nyindrettede lokaler; man har især lagt vægt på at vise danske ure; også urmagerbutik og -værksted er nyistandsat; i forbindelse med urmuseet er indrettet studiemagasin for ure. – Publikumsvestibulen i Mansard-huset er blevet udvidet.

Vigtigere konserveringsarbejder: I forbindelse med nyindretningen af urmuseet er foretaget afdækning og restaurering af adskillige standure; endvidere er urmagerbutikken samt de tilhørende arbejdsrum samt tårnurene blevet restaureret. – Fra magasinerne har man konserveret blikkenslagerværksted og handskeværksted samt garveri. Flere fliseborde og et dekoreret vægpanel fra Feldballe præstegård er blevet afdækket og restaureret. – Der er blevet indrettet studiemagasin for stole.

HANDELS- OG SØFARTSMUSEET
PÅ KRONBORG

Besøgstallet har i finansåret 1970-

Skibsklokke fra fregatten »Constantia Maria« af København.

71 ligget på 73.385, i 1971-72 på 77.673 gæster.

I 1971 arrangerede museet en *udstilling* »Fra det gamle Grønland« i anledning af 250-året for Hans Egedes ankomst til Grønland.

Museet har udgivet sin årbog 1970 (bind 29); og 1971 (bind 30). I 1970 udgav Københavns Universitet »Sømand, fisker, skib og værft. Introduktion til maritim etnologi«, hvis bidrag er skrevet af medlemmerne af Nordisk maritim-historisk arbejdsgruppe, som er fremgået af etnologiske feltundersøgelser i tilknytning til museet. Bogen er i 1972 udsendt i engelsk oversættelse, »Ships and shipyards, sailors and fishermen«. Helsingør skolevæsen har i samarbejde med museet ladet udarbejde en arbejdsmappe med forskellige opgaver til brug under skoleelevers besøg på museet, hovedsagelig om vikingetiden, Asiatisk Kompagni, slavehandelen samt de tidligere danske tropebesiddelser.

Af vigtigere *konserveringsarbejder*, foretaget for museet på Nationalmuseets konserveringsanstalt, kan nævnes restaurering af flere gravplader af jern over medlemmer af skudeskipperslægter fra Vester Vandet kirke i Thy samt konservering af den konebåd fra Nantonalik, som kong Frederik IX og dronning Ingrid fik foræret under besøget på Grønland i 1968, og som Deres Majestæter har deponeret på museet.

Af vigtige *nyerhvervelser* kan foruden skibsportrætter, arkivalier, konstruktionstegninger, instrumenter, værktøj o. lign. nævnes: Dannebrog med Frederik VII's monogram; Navigationsbog skrevet af Andr. Lor. Floor som krigsfange i prisonskibet »Ba-

hama« i Themsen 1811; kinesisk djunkemodel af sølv (1800-tallet); flere »skipperskeer« fra firmaer i Østersøhavnene; skibsklokke fra ostindiefareren »Constantia Maria« 1801, der i 1807 toges som prise af englænderne.

Museets chef gennem mere end 43 år, museumsdirektør Knud Klem, trak sig tilbage 31. december 1970, og afløstes af museets inspektør gennem 23 år Henning Henningsen. Museumsinspektør er nu Hanne Poulsen, museumsassistent Erik Dannesboe.

En tilfældig forespørgsel blandt mange resulterede i at Søfartsmuseet i sommeren 1971 kunne erhverve en skibsklokke 42 cm høj med rig støbt dekoration og indskrift i relief: »Constantia Maria« af Kjøbenhavn. Captain P. Holbech. 1801.

Foruden at være den ældste danske skibsklokke i museet er den en brik til et lille kulturmønster museet allerede i 1944 havde kendt værdigt til publicering i sin årbog, idet man da havde erhvervet en farvelagt tegning af fre-gatten »Constantia Maria« og to olie-malede portrætter, det ene af kaptajn Peter Nielsen Holbech, det andet af hans far, der som sin søn var kina- og ostindiefarer.

»Constantia Maria« blev bygget i Flensborg 1800-1801 med P. Holbech og hans svigermor, en flensborgsk købmandsenke, som redere. Skibet blev hjemskrevet i København og under skiftende redere sejlede det på Østen med P. Holbech som skipper. Som mange andre danske skibe blev »Constantia Maria« på en hjemrejse i 1807 i den bengalske bugt opbragt af englænderne og prisebedømt. Kaptajnen

med familie blev holdt i krigsfangenskab i to år.

Nu er klokken kommet tilbage til Danmark efter sine mange års udlændighed, og den er i museets udstilling ophængt i en rekonstruktion af en af tidens gængse rødmaledede portgalger. For dette praktiske arrangement stod museets konservator Christian Nielsen.

FISKERI- OG SØFARTSMUSEET
SALTVANDSAKVARIET. ESBJERG

Besøgstal 1970: 77.803, besøgstal 1971: 87.549.

Udstillinger: 1970: »Fisk, fisker, biolog-treklang eller disharmoni«, »Sandrejefiskeriet fra Havneby, Rømø«, »Umanak – et grønlandsk samfund«, »Nordsøfiskeriet under besættelsen«, »Fanø 1970«, »De nordsvenske samer«, 1971: »Venezia lagunen og Di-ano dalen«, »Nes – en Færøbygd«, »Sikkerhed til søs«, »Fiskerne på Holmslands Klit«.

Publikationer: A. Hjorth Rasmussen: Nordsøfiskeriet under besættelsen, Redningsskibet F. V. Mortensen, Fiskerdreng på Klitten, Skibsfarten på Ribe. H. Meesenburg har i samarbejde med museet udgivet det kultur-geografiske tidsskrift BYGDs 1. årg. nr. 1-3 og 2. årg. nr. 1-6. S. Tougaard: Silden og Glencolumbkille.

Oplysning og undervisning: Foruden ovenstående: vejledning til skoler, lærere m. m. i forbindelse med akvarium, faste udstillinger og særudstillinger. Museums- og biologiske kurser for kurser under lærerhøjskolen m. m.

Vigtigere undersøgelser: De nordjyske landingspladsers sociale og erhvervsmæssige udvikling. Fiskeriets udvikling langs den jyske vestkyst, spec.

Holmsland sogne. Nordsøfiskeriet under besættelsen. Fiskeriets udvikling i Esbjerg fra 1870-1900. Erhvervsstrukturen i Tønder Marsken før afvandingen i 1920'erne og Biologiske undersøgelser i Vadehavet.

Nyanskaffelser og restaurering. En række bådtyper fra danske farvande, bl. a. Sjægte fra Limfjorden og ro- og sejlbåde fra Vidåen. I 1971 anskaffedes en 17 tons Skagenkutter fra 1922, der er ført tilbage til sin gamle sejlføring og fungerer som biologisk forskningsfartøj og museumsskib.

KUNSTINDUSTRIMUSEET

1970: Besøgstal, 77.239.

*Udstillinger: Museet: Textil Mosaik fra Sverige, Haandarbejdets Fremme, Dora Jung – Vævninger (finske), KAB's jubilæumskonkurrence (lukket udst.), Museets sommerudstilling – Textiler ca. 1930-1970, Annette Juel – vævninger, »Tidløse Ting« – Rat für Formgebung, München og Selskabet for industriel Formgivning. *Stensalen: Igen og Igen. Fotograf Morten Bo, Nr. 7 (Stuart Fox, Lis Janis Miller, Erling Oløe, Joe Ortiz), Stavør. Billedhuggeren Niels Guttormsen, Selskabet for Industriel Formgivning. ID-prisen 1965-1969, »Nye Glas« – Kastrup-Holmegaard, Sergio de Castro – malerier, »De næsten ukendte« – 1800-tallets naivister. *Bibliotekets forvarelse: Japanske Træsnit, Kampen mod forureningen – Den grafiske Højskoles elevarbejder.***

Publikationer: Kataloger o. l. til en række udstillinger.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Omvisninger i samlingerne

for skoler, foreninger m. m., offentlige omvisninger, offentlig foredragsrække om »Kineserier«, foredrag for medlemmer af Selskabet Kunstindustrimuseets Venner.

Vigtigere undersøgelser: Arbejdet med registreringen af gammelt, dansk damask og drejls blev fortsat i 1970.

Vigtigere nyhvervelser: Et par urtepotteskjulere af porcelæn, Den kgl. Porcelainsfabrik før 1779, »Rød luftspejling, Firenze«, billedtæppe vævet af Lise Warburg efter karton af Ole Schwalbe, Tete à tete af porcelæn, Wien ca. 1795.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Museet har fået installeret musikanlæg, der i et time-program, skiftende fra rum til rum, spiller musik, der svarer til de enkelte rums historiske periode.

1971: *Besøgstal*, 99.105.

Udstillinger: Museet: Jules Chéret's plakater, CUBO-Mobilier – civiling. Johs. Larsen, Arkitekt Nils Fagerholt – KVE-Mindelegat, »Nye polske billedvævninger«, Mindeudstilling – Mogens Ballin's 100-årsdag, »Benny Motsfeldt-Glas«, »Ruth Hull-Stoftryk«, »De bedste schweiziske plakater 1969 og 1970«, Frank J. Malina »Kinetik«, Jan Groth »Gobelin«, »Nye arbejder af Arje Griegst«, »Superfos/nyt navn/nyt design«, »Bag balletten«, »Fliser fra Holland«, »Kobbersmeden i Næstved«, »Per Lütken Glas«, »Henning Koppel – arbejder gennem 25 år«. *Stensalen:* Erling Mandelmann – Reportager, Riten Mozumdar, New Delhi – Tæpper, Indgangen til et Palads – Trykkerbanden – grafik, Mogens Egil – Objekter, Yeung Lai Yin – Maleri – Keramik, Stentøj af Erik Nyholm, Spor og Tegn – Kirsten Klein

og Ole Woldbye, Robert Risager – Multikunst. *Bibliotekets forvarelse:* Toulouse-Lautrec-plakater, Blomster på væggen. Tegninger til hollandske vægdekorationer fra slutningen af 1700-tallet, Franske plakater – Steinlen, Claus Henrik Jensen – Objekter, Bennys badekar, Plakater af Mucha. *Salen:* DSB-bomærke. Resultat af lukket konkurrence. *Grønnegården:* Eva Sørensen – Blå skulptur.

Publikationer: Der er blevet udgivet kataloger o. l. til en række udstillinger.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Omvisninger i samlingerne for skoler, foreninger m. m., offentlige omvisninger, foredrag for medlemmer af Selskabet Kunstindustrimuseets Venner, Studiekreds i tekstilhistorie.

Vigtigere undersøgelser: Se 1970.

Vigtigere nyhvervelser: Væglametter af forgyldt bronze, Frankrig 1780'erne, 2 vinkølere af porcelæn fra »Det Classenske Stel«, 1776-77, Lågterriner af sølv, Bernt Christopher Kjelberlade, København 1766, Armstol af egetræ, tegnet af Charles Rennie Mackintosh, Skotland 1900, Desuden begge årene en række arbejder af moderne danske og udenlandske kunstnere.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Indretning af kaffestue i museet, baseret på selvbetjening.

FREDERIKSBORG MUSEET

Besøgstal: Det samlede besøgstal i de to kalenderår var 240.482 i 1970 og 242.605 i 1971.

Udstillinger: I samarbejde med museerne på Sønderborg Slot og Kolding-

hus foranstaltede museet 1970 en mindeudstilling for genforeningen 1920. Udstillingen blev holdt på Sønderborg Slot.

Museet har udlånt en række billeder og genstande til udstillinger, bl. a. til en Johan Rohde-udstilling i Randers 1970, en C. A. Lorentzen-udstilling på Thorvaldsens Museum, en Anne Marie Telmanyi-udstilling samt udstillingerne »Bildnisse und Selbstbildnisse Schleswig-Holsteinischer Künstler« i Flensborg og »Geweven Boeket« i Amsterdam i 1971.

Publikationer: I 1970 udkom femte oplag af museets danske vejledning og fjerde oplag af den tyske. Endvidere udsendtes Povl Eller: Portrætsamlingen på Gammelkjøgegaard. Museet deltog i udgivelsen af kataloget til den ovenfor nævnte mindeudstilling for genforeningen.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I museets foredragssal blev der 1970 arrangeret en serie på fire foredrag. Sammesteds afholdtes i samarbejde med Frederiksborg Kulturcenter tre koncerter i 1970 og to i 1971. I slotskirken blev der på nogle sommersøndage afholdt orgelkoncerter, arrangeret af slotsorganisten, umiddelbart efter museets lukketid. Der var fire koncerter i 1970 og fem i 1971. I sommermånederne maj-september har museet som sædvanligt stillet gratis omviser til rådighed for skoler o. l. Omvisningerne blev varetaget af studenter, der var ansat specielt hertil. I alt blev der foretaget henholdsvis 128 og 107 omvisninger i de to år.

Vigtigere nyrehvervelser: Blandt de vigtigere nyrehvervelser kan nævnes portrætmalerier af Mette Rosenkrantz 1635 udført af Johan Thim, Margre-

the Skeel, salmedigteren Johannes Boye, af Constantin Hansen 1833, miniaturemaleren Liepmann Fraenckel, af Samuel Henriques 1843, højskoleforstander Hans Rosendal, af Thora Holmström ca. 1913, kunsthandlerne Winkel og Magnussen, dobbeltportræt af Michael Ancher ca. 1917 og statsminister C. Th. Zahle, af Sigurd Swanne 1937. Endvidere portrætbuster af amtmand O. D. Schack og biskop Valdemar Ammundsen, begge af Gunnar Hammerich, og af digteren Otto Gelsted, udført af Sigurjón Olafsson samt en miniature af overhofmarskal A. G. Moltke, udført af Cornelius Høyer. Blandt genstandene skal nævnes et skab, udført af deкупør Christian Rønne efter tegning af Heinrich Hansen; det var Rønne, der udførte Hansens rekonstruktion af bedestolens intarsia på Frederiksborg slot. Med skabet fulgte en indrammet prøve på deкупørteknikken.

Ombygninger eller nyindretninger: Bag Slotsherrens hus, museets nuværende kontorbygning, ligger en udbygning, den såkaldte Ølænderstald, hvor amtmanden havde en havestue. Denne bygning er blevet indrettet til cafeteria og restaurant benævnt »Slotsherrens Kro«, som åbnede sommeren 1970. Driften er bortforpagtet. I efteråret 1971 begyndte de vidtløftige arbejder, der forårsages af indlægning af fjernvarme i slottet. Der er opført en stor vekslersentral som fællesanlæg for hele slotsområdet og bygget kanaler herfra til bygningerne på de to andre øer.

Vigtigere konserveringsarbejder: Den vigtigste restaureringsopgave, konservatorateliet har påtaget sig for andre institutioner end museet selv, er en

systematisk gennemgang af malerierne i den såkaldte »Audiensgang« fra Kongefløjen til Audienssalen på Frederiksborg. To eller tre af malerierne, der tilhører staten, bliver restaureret årligt

DE DANSKE KONGERS KRONOLOGISKE
SAMLING PÅ ROSENBORG

Besøgstal: 1970: 124.110, 1971: 126.931.

Udstillinger: »Fra danske dronningers smykkeskrin« forår 1970, »Tobak ved Hove« forår 1971.

Nyindretninger: Indretning af en ny afdeling foreløbig for perioden 1863-1947 er i fuld gang i Christian IX's Palæ på Amalienborg.

Nyerhvervelser: Fra Ny Carlsbergfondet har samlingen som gave modtaget portrætter af slotsgartnerne P. Lindegaard (malet af Jørgen Roed) og J. P. Petersen (malet af C. A. Jensen). Billederne skal indgå i en planlagt afdeling til belysning af Rosenborgs historie.

Konserveringsarbejder: På Rosenborgs eget tekstilværksted, hvor arbejdet med restaurering af riddersalens gobeliner er fortsat, er tillige foretaget en større istandsættelse af en silkevægbeklædning i det af Frederik IV indrettede sovegemak i slottets stueetage. Endvidere er bl. a. udført istandsættelse af tekstiler fra Amalienborg, Frederiksborg, Clausholm, Vallø og private samlinger.

TØJHUSMUSEET

Besøgstal: 1970: 78.892 - Krudtværksmuseet 3.349, 1971: 82.847 -

Krudtværksmuseet 2.361.

Udstillinger: 1970: »Civile uniformer. Hoffet og Eterterne. Rideudstyr«. »Militærrifler fra 2. Verdenskrig«. 1971: »Fra Ditmarsken til Brømsebro. 1500-1645«. Udstilling af kongelige danske våben m. m. i Tokyo, maj 1971. Udstilling på Nyborg Slot i anledning af Nyborgs byjubilæum. En særudstilling om »Faldskærme«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Tøjhusmuseets foredragsrække »Våbenfremstilling i Danmark« afsluttedes med 4 foredrag i perioden februar-marts 1970. Foredragsrækken »1. Verdenskrig og Danmark« påbegyndtes i 1971 med 4 foredrag i perioden 12. oktober-23. november.

Vigtige nyerhvervelser: 1970: 2-løbet tysk bæltspændepistol 1939-45. Østrigsk pallask for tungt rytteri ca. 1730. På klingens: VIVAT CAROLUS VI. Schwedendegen, jordfunden, ca. 1625. Engelsk rytterkærde (Pappenheimer o. 1650). Proportional-cirkel (beregningstok for artilleri) af Karl von Mander, Frederik IV's instrumentmager. En række flymodeller. Kammerherreuniform ca. 1850. 1971: Svensk Tapstudserpistol M.1820/57. Smith & Wesson revolver M. no. 1. Engelsk rytterkærde, ca. 1650. Østrigsk søofficerssabel M.1850 med skede. Fabrikant A. N. Hvidts samling af 44 danske og udenlandske kogekar og feltflasker. 3 medaljer fra den baltiske frihedskrig 1919-20. Galla- og daglig uniformer for overlæge og undermaskinmester i marinen.

Ombygninger: Brandsikringsarbejdet på Chr. IV's Bryghus er blevet fortsat. Dog kan i denne forbindelse nævnes, at nylægningen af det kæmpe-mæssige tag er tilendebragt.

JAGT- OG SKOVBRUGSMUSEET,
HØRSBOLM

Besøgstal: 1970: 16.400, 1971: 16.364.

Vigtigere nyerhvervelser: Blandt adskillige jagtvåben, der er indgået som gaver, kan der være grund til at fremhæve en hjemmelavet haglbøsse kaliber 8, som omkring 1870 blev fremstillet af Eli Søren Machholt, Omø. En anden nyerhvervelse er en enkeltløbet perkussionsbøsse til strandjagt fremstillet 1892 af bøssemager Waismann, Assens.

De zoologiske samlinger er forøget med monterede hoveder af en kafferboffel og en elipsevandbuk fra Kenya samt med et kronhjortgevir, hvis ene stang er omvokset af en egestamme. Dette sidste præparat var en gave fra Hertugen af Würtemberg til Frederik d. 3., der indlemmede det i Det kgl. Kunstkammer.

Som gave har museet modtaget et maleri, Den døende hjort, af Axel Salto.

Ny- eller ombygninger: Foredragsalen er blevet ombygget og moderniseret, så der nu er gode garderobe- og toiletforhold i tilknytning til den. Der er plads til ca. 150 tilhørere.

Museet har hidtil været opvarmet fra 2 brændefyr baseret på brændedeputat fra statsskovene. Disse brændefyr er blevet udskiftet med oliefyr.

DANSK PRESSEMUSEUM OG ARKIV

Museet blev i 1970 besøgt af ialt 2.471 personer. Heraf var 1.253 gruppebesøgende. Museet arrangerede det nævnte år en mindre særudstilling om »Pressen og Genforeningen i 1920«.

Til brug for besøgende har der på museet været fremlagt en lille folder om museets indhold, ligesom udlændinge orienteres ved en engelsksproget pjece.

Af *nyerhvervelser* i 1970 modtog arkivet en ret omfattende samling af illegale blade, pjecer og bøger, samt protokoller fra Randers Amtskreds under Dansk Journalistforening dækkende perioden 1925-60. Tilgangen af nye numre udgjorde i 1970 ialt 80.

Besøgstallet for året 1971 udgjorde ialt 2.410, hvoraf 1.212 var gruppebesøgende. En del af grupperne (i overvejende grad orienteringsklasserne) fik tildelt opgaver til besvarelse. I 1971 blev der ikke afholdt nogen specialudstillinger. Af *nyerhvervelser* til arkivet kan nævnes forskellige breve til redaktør Frede Jordan, Aalborg, samt materiale fra presseudstillingerne i København 1901 og 1925. Endelig kan nævnes, at arkivet fra den norske ambassade modtog 5 komplette årgange af den norske eksilregerings blad: Norsk Tidning. Til museets samlinger skænkede Aalborg Stiftstidende Bladets første indøvelsesapparat til bladets senere EDB-anlæg.

KØBENHAVNS UNIVERSITETS

MEDICINSK-HISTORISKE MUSEUM

Besøgstal: Museet har p. gr. a. opvarmningsforholdene atter i år kun været åbent i sommermånederne maj-september. Omvisningen af de besøgende er foretaget af en for åbningsperioden ansat specialuddannet kustode. 1970: 2.356, hvilket er en stigning på 100 pct. fra museets første åbnings sæson.

Udstillinger: Overlæge, dr. Chr. Hvidt har forestået en opstilling af hø-

reapparater, der viser disses udvikling, og overlæge, dr. med. F. Djørup har færdiggjort en udstilling af trepanationens historie. Dr. A. Nielsen har arrangeret en særudstilling af røntgenapparater i anledning af 75-året for W. C. Røntgens opdagelse af X-strålerne.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I hvert semester har der om onsdagen været forelæsninger over udvalgte emner fra medicinens historie. Desuden har professoren og museumsinspektørerne holdt indledningsforedrag samt forestået undervisning og omvisning ved holdbesøg af læge- og farmacistuderende, fra gymnasier, sygeplejeskoler m. m.

Forskning: Den medicinsk-historiske forskning er foretaget dels af museets faste personale, dels af gæster, der for kortere eller længere tid har benyttet instituttets arkiv, bibliotek, instrumentsamlinger etc. til videnskabeligt arbejde. Således er ca. 20 større afhandlinger under udarbejdelse, bl. a. biografier over Carl Emil Fenger, (1814-84), Chr. G. Kratzenstein (1723-95) og Adolph Hannover (1814-94) samt undersøgelser over leprogen odontodysplasi, den kirurgiske kniv, det lægevidenskabelige fakultet gennem 500 år, leprogen arthropathi, ionrøntgenrørens historie, røntgendosimetrens historie, otologiens historie og blærestenslidelsernes historie.

Publikationer: Lunt, D.A.: An odontometric study of mediaeval Danes. Acta Odontologica Scandinavica. Suppl. 55, Vol. 27. 1969. Marvitz, L.: Z. Fraenkel: Om de kunstige Tænders Nytte og Skade. 1822. Faksimileudgave med introduktion og noter. 1969. Møller-Christensen, Vilh.: Osteo-Archäologie in Dänemark. Jahrbuch der Universität Düsseldorf 1968

/69. Møller-Christensen, Vilh.: Provisional results of the examination of the whole Naestved leprosy hospital churchyard - ab. 1250-1550. Nordisk medicinhistorisk årsbok 1969. Weiss, D.: Leprosy, Echinococcosis and Amulets. A study of a Danish inhumation. Weiss, D.: On the oldest datable skeletons with leprosy bone changes from the Naestved leprosy churchyard in Denmark. 1969.

Ordnings- og registreringsarbejder: Registreringsarbejdet vedr. ny indgåede genstande samt ældre genstande i studiesamlingerne er fortsat. Biblioteket og håndskriftarkivet bliver p. t. revideret og nyopstillet, ligesom bibliotekskatalogen omordnes og arkivregistraturer udarbejdes.

TEATERHISTORISK MUSEUM

Besøgstal: 1970: 19.896 1971: 17.174.

Udstillinger: Constantin Hansens plastisk udskårne dukker i håndmalede dekorationer angivende ikke definerbare scener fra samtidens skuespil (1830'erne). Belysningslegemer anvendt på Hofteatret tilbage til 1818, (den argantiske lampe). Balletkostumer fra Bournonvilles tid. (Toreadoren og Fjernt fra Danmark) tillige med balletmester Hans Becks internationale samling af farvelagte balletlitografier. I samarbejde med Nationalmuseets etnografiske afdeling Dansemasker fra Thailand.

Publikationer: Selskabet for dansk Teaterhistorie har til sine medlemmer udsendt Gunnar Sandfelds 3. bind om provinsens scener: Komedianter og Skuespillere. Robert Neiiendam: 6te

bind af Det kgl. Teaters Historie, (1890-92) Efterladt ms.

Oplysning og undervisning: Studenter i Teatervidenskab er undervist af amanuensis Klaus Neiiendam i forbindelse med demonstration af Museets samlinger. 1970: 110 foredrag med påfgl. omvisning for foreninger, seminarier, gymnasier o.l. i 1971 var tallet: 115. Organiserede besøg af turistgrupper med foredrag på tre sprog. Henholdsvis 1472 og 1565 personer. Kun i 5 sommermdr. A.O.F. har i 1970 afholdt en aftenserie om dansk ballet med deltagelse af bl. a. Erik Bruhn, Fredbjørn Bjørnsson, Allan Fridericia og Erik Aschengreen. Under instruktion af Elsa Marianne v. Rosen opførtes for 1. gang siden 1858 Bournonvilles ballet »Abdallah« af medlemmer af Det kgl. Teaters corps de ballet.

I 1971 hed serien »Opera, hvorfor og hvordan?« Her medvirkede Götz Friedrich, Niels Viggo Bentzon, Ib Hansen, Thyge Thygesen, Margrethe Danielsen og Niels Andersen. I september 1971 var museet vært for en kongres for medlemmer af »The International Federation for Theatre Research«. Alle foredrag fandt sted i Hofteatret, der var ca. 200 deltagere. For Birger Bartholins International Ballet Seminar dansede Solvejg Østergaard og Arne Bech Tyroler pas de deux'en fra Bournonvilles »Wilhelm Tell.« Norddeutscher Rundfunk har optaget en serie om dansk romantisk ballet og Sveriges Radio og T.V. en dito om fru Heiberg.

Undersøgelser. Ca. 500 teaterkostumer, som af Det kgl. Teater er deponeret på Nationalmuseets 3. afdeling, da museet ikke har mulighed for at opbevare dem på betryggende måde.

Nyerhvervelser: 1 Regence stol fra det første Christiansborg (mrk. Chr. 6 og årstallet 1740). 1 spillebord reddet fra slotsbranden 1794. 1 spejl med konsol, tegnet af C. F. Harsdorff. Mohammers buste af Gösta Ekman. 15 Hans Bendix tegninger af Poul Reumert. Carl Henning Pedersens scenemodel til Alban Bergs »Wozzek«. Omfattende arkiver, f. eks. Teaterdirektør Johannes Nielsens, Torben Meyers, redaktør C. E. Jensens samt grosserer Kaj Larsens store samling af skuespillerbreve.

Nyindretninger. Ballettens og dekorationernes afdelinger er nyindrettede og nyophængte. I det såkaldte Caroline Mathilde kabinet har røde silkedamasktapeter hidtil dækket det oprindelige støvtapet (papier velouté) fra 1750, opsat her ved indretningen af Hofteatret 1766; der er fundet indskrifter udført med sminkestift fra 1783, det er uelskværdige bemærkninger om nogle af ballettens damer.

Konservering. 5 Bournonville balletdragter er istandsat af Konserveringsanstalten i Brede. Under ledelse af arkitekter fra den kgl. Bygningsinspektørs tegnestue er Frederik den Syvendes kongeloge og den tilhørende tesa-lon istandsat. Det samme gælder ballettens rum og Caroline Mathildes kabinet, som for fremtiden kun vil blive benævnt som landets ældste skuespillergarderobe.

HEDESELKABETS MUSEUM

Besøgstal: 1970: 1386. 1971: 1155.

Udstillinger: Ved en udstilling i Åbenrå 1970 demonstreredes sønderjysk landbrug gennem 50 år efter genforeningen.

Publikationer: I 1971 er udarbejdet en artikel: Tørvegravning i oldtiden, der er offentliggjort i tidsskriftet MIV.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I 1970 har museet været besøgt af 27 skoler og i 1971 af 31;. I forbindelse med hvert besøg er der holdt foredrag og vist lysbilleder.

Vigtigere undersøgelser: Der er arbejdet med henblik på en større samlet redegørelse om Danmarks moseindustri gennem tiderne.

Vigtigere nyhvervelser: Bl. a. nogle gamle træpløve samt 2 tørvepressere.

Nyindretninger: En omplacering har fundet sted, hvorved der er skabt større forenkling og bedre oversigt. En del materiale er anbragt på magasin.

WILLEMoesGAARDENS MINDESTUER

Besøgstal 1970-71: 5036.

Nyhvervelser: En film, der er optaget i de Plum'ske købmandsgårde i Assens og i Assens og omegn i 1926. Filmen, der er af den brandfarlige type på 35 mm, hvor al gang foregår i løb, er nu kopieret på 16 mm film, og i den rette hastighed. En del af museets opstillinger er ændret, og nye er kommet til. Således er et rum nyindrettet med bygningshistoriske genstande, hvoraf kan nævnes bindingsværk med udskårne knægte, dør- og portoverliggere, hustavler, billeder af gamle huse, en del gammelt værktøj og et par fine ovnplader. I en sidebygning er 1. sal, der henlås som loft, samt loftetagen gennemgribende restaureret. Ydervæggene er isoleret og beklædt med vand-

faste spånplader, lofterne er ligeledes beklædt, og der er lagt nye gulve oven på de bestående, der var meget dårlige. På 1. sal er indrettet et »galleri« til ophængning af by- og personalhistoriske fotografier samt udstilling af genstande i tilknytning hertil. Her er endvidere indrettet arkiv og kontor. Loftetagen er indrettet til magasin.

Fjernvarmeinstallationen er samtidig udbygget, således at alle museets lokaler nu kan opvarmes. Sidste etape af den elektriske installation er fornyet.

De gamle bygninger er nu gennemrestaureret såvel ud- som indvendig og pladsen er udnyttet fuldtud.

BAKKEHUSMUSEET

Besøgstal: ca. 5000 om året.

Udstillinger: varierede udstillinger af museets ting.

Publikationer: katalog, særtryk og kort.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: foredrag for foreninger og skoler.

Vigtigere nyhvervelser: Mange mindre med tilknytning til husets kred.

BORNHOLMS MUSEUM

Besøgstal: ca. 25.000.

Vigtigere undersøgelser: Indsamling gennem flere år af oplysninger om laksefiskeri med faststående krogredskab. Rapport herom er under udarbejdelse.

Vigtigere nyhvervelser: En række kirkelige malerier i forarbejde af Paul Høm, der smykker museets nye apsis bag »kirkesalen«. Altertavle fra Peder kirke. Som gave fra nationalmu-

seet: 1 kg kobberblindmønter fra vraget af »Den gyldne sol«, der strandede ved Sandkås på Bornholm i 1673.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Erhvervelse af en tilgrænsende tømmerplads, der gør det muligt dels at sikre museets erhvervelsesmuligheder på længere sigt, dels efterhånden at flytte diverse landbrugseffekter fra kældrene til tømmerpladsens bygninger. Tilbygning af apsis i »kirkesalen«. Indretning af kabinet bag kirkesalen med fotos og malerier af kendte bornholmske personer i ældre tid. Indretning på 1. sal af 3 mindre stuer med tidstypiske interiører. Fortsat udbygning af snedkerværksted og tekstilatelier. Grundig restaurering af »Erichsens Gård« i Laksegade, Rønne, samt indlæggelse af elvarme samme sted.

ESBJERG MUSEUM

Besøgstallet 1970: 5124, *1971:* 2886.

Følgende udstillinger har været afholdt på museet: »Køkkentøj«, »Smeden«, »Smykker fra oldtid til nutid«, »Nyt fra oldtiden«, Våbenudstilling.

Museet er medudgiver af årsskriftet »Mark og Montre«.

Begge år har der været afholdt kulturhistoriske foredragsrækker à 10 aftener i vinterhalvårene samt afholdt studiekredse og aftenhøjskole om arkæologi.

Af *vigtigere undersøgelser* har der været foretaget følgende: *1970:* 7 overpløjede høje i Kvaglund-området, vikingeboplads i Gammelby, boplads fra førromersk jernalders III periode samt koge-gruber fra yngre bronzealder ved ny lufthavn ved Skast. *1971:* Middelaldergårdtomt i Tjæreborg, gravhøj ved Centralsygehuset i Esbjerg, grav-

høj ved Briksbøl, boplads fra førromersk jernalder i Sædding samt fortsat vikingetidsbopladsen i Gammelby.

FALSTERS MINDER

Besøgstal: 1970: 2876, *1971:* 4.000.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Der har begge år været afholdt 5 offentlige foredrag om egnshistoriske emner og i vintersæsonerne tillige ugentlige foredrag for om-sorgsklubben »Guldborgsund«. Museet har hvert af de nævnte år været besøgt af ca. 80 skoleklasser, hvis elever er blevet undervist af skolens egne lærere.

Nyerhvervelser: En barselspotte fra pottemagerværkstedet på Øland. Forme og andet tilbehør til fremstilling af chokolade- og marcipanfigurer m. v. En samling gamle redskaber m. v. til fremstilling af håndrullede cigarer. Et trense-apparat fra beg. af 1800-årene til hårfletningsarbejde.

Nyindretninger: I salen på 1. sal er opbygget et »gadeparti« med guldsmedebutik og -værksted samt en facade med vinduer for forskellige fag: Bager, tobakshandler, barber m. v. med tilsvarende gamle skilte. I »købstadsstuen« er opsat silketapet, der er nedtaget fra et udvalgsværelse på det komm. rådhus, hvor tapetet har siddet i ca. 50 år.

FREDERICIA MUSEUM

1970. Besøgstal: ca. 2.000.

Udstillinger: Åbent-hus aften med 1200 besøgende. (ikke medregnet).

Oplysningsvirksomhed m. m.: 25 skoleklasser, 4 foreninger, 2 hold rekrutter.

Vigtigere ny erhvervelser: Overofficiant-uniform samt ordner. Stationsforstander-uniform. Sølv-gardiniere, puncheske, bestik. Fa. Borgerlige begravelsesselskabs arkivalier, samt kiste. Actiebageriets arkivalier. Slæde-sprøjte. Tidlig udgave af røgdykkerudstyr. Reformert kirkekrone. 3 telegrafapparater.

1971. *Besøgstal:* 2.737.

Udstillinger: Dyrker tobak på 4. år. Foto-udstilling: gl. apparater samt billeder. Maleri-udstilling. DKM's planche-udstilling fra forskellige museer.

Publikationer: Brochure om belysnings-samlingen. Folder om museet.

Oplysningsvirksomhed m. m.: 26 skoleklasser, 4 foreninger, 3 hold rekutter, 3 aftenforedrag.

Vigtigere ny erhvervelser: Nord-Europas største samling af belysning, ca. 550 stk. Købt for tipsmidler. Automobil-sprøjte, 1937. Påhængssprøjte, 1933. Markdirektionens arkivalier, samt arkivskab. 2 støbejerns-kirkegårdsstole. Spisestuemøblement, egetræ. Sofa og stol, ny-empire. Større samling landbrugsredskaber. By-postmærker. 10 store fotos til telegrafsamlingen. Arkivalier vedr. A. Matthiessen, Hugo M.s fader.

Ny- eller ombygninger: Ombygning af kustodejlighed i hovedbygningen til belysnings-samlingen.

Vigtigere konserveringsarb.: Tobaks-huset (for tørring af tobak).

BANGSBOMUSEET

1970. *Besøgstal:* 13.313.

Udstillinger: »Besættelsestiden 1940-45«. – »De næsten ukendte – 1800 tallets naivister.« – »Juletræ og legetøj fra århundredskiftet.«

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Foredrag på museet samt i foreninger. Undervisning af skoleelever på museet – hovedsageligt indenfor områderne søfartshistorie, oldtid og besættelsestid.

Vigtigere ny erhvervelser: Kuttermotor, Houmøller 1911. – Kuttermotor, Gamma 1930 – Distanceviseer til fregatter, 1700-tallet. – Dukker ca. 1850 og 1880. – Hårabejder, hårabejdsprøver og hårabejdsredskaber. – Charabanc og jagtvogn.

Ny- eller ombygninger: Museet har af Frederikshavn kommune fået overladt samtlige de til Bangsbo hovedgård hørende staldbygninger til museumsformål. Samtidig er lejet den tilhørende forpagterbolig til bolig for museets inspektør ligesom kontor og studielokale er indrettet her.

Vigtigere konserveringsarbejder: »Elingåskibet« – handelsskib fra 1100-tallet af vikingeskibstypen.

1971. *Besøgstal:* 13.220.

Udstillinger: »Kvindesysler – Kvindedragter«. I anledning af Dansk Kvindesamfund's 100-års jubilæum. »Dyk i fortiden – arkæologi under vandet.« »Vendsysselbanen«. I anledning af 100-året for Vendsysselbanens indvielse. »Køkkentøj«. I samarbejde med Frederikshavn bibliotek. »Juletræ og legetøj«. Traditionel udstilling hvert år i december, men hvert år med nyt indslag.

Publikationer: »Bangsbomuseet 1946-1971«. I anledning af museets 25 års jubilæum.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Som i 1970.

Vigtigere ny erhvervelser: Guldring med indlagt hårabejde. 1780erne. – Guldbrosche med indlagt hårabej-

de. Beg. af 1800 tallet. – Kæde af hestehår med medaillon af skildpadde. Beg. af 1800 tallet. – Jagtvogn »Phaeton«. – Sofa, mahogni 1830-40. – En samling nazistiske emblemer, besættelsestiden 1940-45.

Ny- eller ombygninger: Ladebygningen fra 1630 delvis restaureret og indrettet til museum for hestekøretøjer med tilknytning til bylivet. Langtidsplan for museets fremtidige udvikling under udarbejdelse.

Vigtige konserveringsarbejder: »El-lingåskibet« færdigkonserveret efter 3 års forløb. Forbrug ca. 3.000 kg polyetylen glykol. Genopbygning af skibet igangsat.

FREDERIKSVÆRK MUSEUM

Besøgstal: ca. 1200 pr. år.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Efter sammenlægning af Frederiksværk by med omliggende kommuner er der indgået et samarbejde mellem Frederiksværk Museumsforening og Historisk Forening for Ølsted og Omegn. Foruden at fremme fælles interesser af økonomisk art går samarbejdet ud på at søge oprettet et museum i omegnen af Frederiksværk. Dette museum skal henhøre under Ølsted historiske Forenings arbejdsområde og især omfatte bondekultur, mark- og landbrug samt jordfund, medens Frederiksværk Museum skal virke som bymuseum med minder fra byens gamle fabriks- og håndværksvirksomheder m. m. De bevilligende myndigheder ser velvilligt på sagen, der antagelig vil kunne virkeliggøres inden for en kortere årrække.

FUR MUSEUM

Fur Museum, som både er et kulturhistorisk og naturhistorisk Museum, med kulturhistorisk samling fra øen Fur og med en geologisk samling fra hele det nordvestlige Jylland, specielt fra molerforekomsterne i Limfjorden, har i de senere år været inde i en udvikling, der har medført, at man har fundet det nødvendigt at foretage en udflytning og omfattende udvidelse af museet.

Der blev foretaget en omordning af samlingerne i 1970/71. Der blev endvidere udarbejdet forklaringer og opsat mere kort- og planchemateriale, så samlingerne blev lettere tilgængelige for det besøgende publikum og skoler, der benytter samlingerne til studium og undervisning.

Besøgstallet var i 1970/71, ialt 6.675. De forbedringer, som er foretaget efter Museets ændrede status, har medført, at besøgstallet for 1971/72 steg til 9.954 besøgende.

Publikationer: Furs Geologi af Helge Gry. Furs Topografi, 1860, R. H. Kruse. Viborg Amts Museer, =MIV. med artikel: Svenske-Hulen på Fur m. fl. Moleret i Limfjorden, teksthefte til skolesamling. Der er udarbejdet en skolesamling, der udlånes til skolerne i Viborg Amt.

Den nuv. museumsbygning er bygget til museum og der er ca. 100 m² udstillingsrum i stueetagen og ca. 50 m² i loftsetagen. Der er indrettet magasin og arbejdsrum på loftet. Toiletter og rum med håndvask er moderniseret og beklædt med fliser. Der er påbegyndt en *undersøgelse* af en bronzealderhustomt fra yngre Bronzealder. Af særlig interesse derfra kan nævnes

en påfaldende stor mængde flint og flintaffald. Nationalmuseet har overtaget gravningen og vil fortsætte den i august 1972.

DEN GAMLE GAARD
FAABORG

Besøgstal: 1970: 4129, 1971: 4472.

Vigtigere ny erhvervelser: 2 fjerbilleder af Vilh. Kiebitz, en samling honningkageforme, sølvske af Faaborgmesteren Carl Fr. Schytte (borgersk. 1832) og en sølvske af Faabm. Hans Adolf Pedersen (borgersk. 1805).

Nyindretninger: Tyverialarm installeret. Lyø-stuerne, almuestuen, vævestuen istandsat. 3 nye montrer til porcelain anskaffet. Montrer til glas uddvidet.

GRINDSTED MUSEUM

Efter total lukning i et par år åbnedes igen for publikum d. 4. november, 1970.

Besøgstal: 1970: 250, 1971: 525.

Udstillinger: Kulturhistoriske fotografier fra Grindstedegnen optaget af apoteker S. Levin Hansen omkring 1920. Smykker fra oldtid til nutid (med bistand fra Esbjerg, Ribe og Kolding museer, Nationalmuseet, Georg Jensens sølvsmedie m. fl., samt private.)

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Museumsaftener (i samarbejde med egnhistorisk arkiv på Grindsted Bibliotek) med lokale og fremmede foredragsholdere. Folkeuniversitetsforelæsninger. (C. J. Becker og O. Voss).

Vigtige ny erhvervelser: Redskaber til jydepottefremstilling (har tilhørt jydepottekonen Mathilde Nielsen, Stil-

bjerg) og tekstiltilvirkning. Diverse smedjeværktøj.

Nyindretninger: Efter kommunens overtagelse af museets samlinger er museumsbygningen (fra 1842) grundigt restaureret. Overtagelse af en tilstødende bygning (bibliotek, bygget i 1934) under forberedelse.

Vigtige konserveringer: Hele samlingen er gennemgået, konserveret og nyregistreret med bistand af en konservator fra Esbjerg Museum.

HADERSLEV MUSEUM

Kommunalreformens gennemførelse pr. 1/4 1970 medførte en administrativ ændring, idet museets drift blev overtaget af Sønderjyllands amtskommune samt Haderslev kommune. Ændringen har ligeledes medført, at museet har skiftet navn til Haderslev Museum. Museet er fortsat anerkendt som arkæologisk landsdelsmuseum for Nordslesvig. Pr. 1. januar 1970 er mag. art. Erik Jørgensen ansat som museumsinspektør og museumspædagog.

Besøgstal: 1970 og 1971 ialt 15.638.

Udstillinger: Der har været afholdt ialt 17 særudstillinger, nemlig 8 kulturhistoriske og 9 kunstudstillinger.

Publikationer: I perioden er museets årsskrift nr. 13.2 udkommet. Udover årsberetningen indeholder årsskriftet bl. a. artikler af museumsinspektør Hans Neumann, museumspædagog Erik Jørgensen samt cand. mag. Henrik Fangel.

Oplysnings- og undervisningsvirksomheden: Der har været afholdt ialt 8 folkeuniversitetsforelæsninger, heraf 3 om vikingetiden og 5 om jern-

alderen. En studiekreds med emnet: Flintredskaber og flintteknik gennem stenalderens forskellige kultursnit har ligeledes haft god tilslutning. Museet bruges i stigende grad i skolerne undervisning, og flere elevhold har deltaget i udgravninger og andet museumsarbejde. Til skolebrug er indkøbt flere transportable båndoptagere, der gengiver indtalte vejledninger. Til vejledning for publikum iøvrigt er installeret 2 båndafspillere samt 1 bånd- og lysbilledapparat. Båndafspillerne gengiver en indtalt vejledning på 3 sprog.

Vigtigere undersøgelser: Museet har i årene 1970 og 1971 gennemført ialt 10 arkæologiske undersøgelser, hvoraf den vigtigste er en undersøgelse af en tuegravplads fra ældre jernalder ved Årupgård, Gram sogn. Undersøgelsen, der har været gennemført i samarbejde med Det Arkæologiske Bopladsudvalg under Statens Humanistiske Forskningsråd, har foreløbig omfattet ialt 58.000 m². Herved er fundet ca. 1100 grave næsten alle bestående af lave høje med ringgrøft og en central urnegrav. Foruden mange velbevarede urner er fundet usædvanligt gravgods, bl. a. broncenåle, halsringe, bæltespænder etc.

Vigtigere ny erhvervelser: Til supplerung af museets efterhånden vægtige sølvsamling er indkøbt sølvting af adskillige Haderslevmestre. Særlig bør fremhæves et sølvbæger skænket af proprietær K. N. Lauesen, Hejlsminde ved Haderslev. Bægeret er en bryllupsgave fra en af danskhedens forkæmpere i udlændighedsårene 1864-1920 Laurids Skau, hvis navn er indgrave-ret. Fra fru Herlak, Århus, modtog museet en meget værdifuld gave, nem-

lig den kjole fru en bar, da hun som lille pige sammen med kong Chr. den X ridende på den hvide hest og sidende på kongens skød overskred grænsen nord for Christiansfeld i forbindelse med Nordslesvigs genforening med kongeriget i 1920.

Vigtigere konserveringsarbejder: Den vigtigste og mest omfattende konserveringsopgave har været sammensætningen og konserveringen af urnerne fra Årupgård.

HELSINGØR KOMMUNES HISTORISKE SAMLING

Besøgstal: 1970: 3726, 1971: 4068.

Udstillinger: 10 udstillinger, f. eks. Skoleudstilling, Sangforeningsudstilling, Genforeningsudstilling, Juleudstillinger.

Publikationer: Udsendt museets trykte publikation SAGA, 1971. Tryksagen EGNEN, tryksagen KLOKKEN.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Hver formiddag undervisning af skoleklasser, fra tid til anden også børnehaver, iøvrigt aftenbesøg f. eks. folkepensionister, folkedansere, husholdningsforening, historisk forening. Desuden udsendt undervisningskasser, hjulpet elever i åbningstiden om eftermiddagen med studieopgaver, modtaget hold af voksne studerende.

Vigtige undersøgelser. Behandlet fredningssager angående Rytterskolen i Tikøb, bevarelse af to gårde omkring gadekæret i landsbyen Mørdrup.

Vigtige ny erhvervelser: 5 malerier og tegninger med topografisk motiv af kendte kunstnere fra forrige århundrede, f. eks. Viggo Johansen, Hornbæk mod Nakkehoved 1873, Constantin Hansen, Smeden i Hornbæk 1868.

Nyindretninger. Indlagt særbelysning i næsten alle skabe, forskellig projektørbelysning ved billeder og faner.

Vigtige konserveringsarbejder: To store faner sat i glas og ramme: Skyttefane med Frihedsgudinden og socialdemokratisk fane med Jacobinerpige.

HERNING MUSEUM

Museets aktivitet udadtil har været begrænset af stor aktivitet indadtil med byggeri. Med en ny udstillingshal og et indgangsparti er der skabt forbindelse mellem museets tre ældre bygninger, som derfor under ombygningen måtte holdes lukket for publikum. Mens kun frilandsmuseet var tilgængeligt, måtte to små foldere fra foråret 1971 satse på emner derfra: den ene om et af husene (An Mari's hus), den anden om lysestøbning.

En *særudstilling* om brændevin vistes maj-juni 1971 i Handelsbanken i Herning, og en folder om emnet blev udgivet. Udstillingen er siden vist i afdelinger af Handelsbanken over hele Danmark, indtil efterår 1972.

Juni 1971 blev den ny udstillingshal ramme om udstillingen »Gemme, stille, lægge, putte«, om de mange genstande, som var nødvendige i en forrådshusholdning. I udstillingens katalog er hver enkelt genstand omtalt, med funktion og evt. historie og tilhørsforhold. Udover kataloget findes til undervisning et uddybende lærerhefte.

I museets ovenlyssal har der som lån fra andre museer været særudstillinger om lertøj og smykker, den sidste dog opbygget med museets egne genstande og et tilsvarende katalog. Til skoler

har Herning museum vandrende udstillinger. Store kasser sendes ud og klappes op som udstillinger om stenalder, jydepotter og om belysning; til den sidstnævnte findes lærerhefte og elevmappe.

Nyheden fra vinteren 1971 er mindre kasser, »Herning minimuseum«. Heri ligger genstande, som eleverne må røre ved, og historien om dem hører de imens på det medfølgende lyd-bånd.

MUSEET FOR HOLBÆK OG OMEGN

Besøgstal, 1970: 6.895 *1971:* 10.145.
Udstillinger: 1970: 14, *1971:* 16.

Publikationer: 1970: På min vej gennem Holbæk. Årsberetning 1969/70. *1971:* Museum og undervisning. Kirker og kirkekunst i Holbæk. Årsberetning 1970/71.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 1970: Alm. museumsundervisning for skoleklasser. 2 aftenskolehold. Diverse foredrag for foreninger m. v. *1971:* Alm. museumsundervisning for skoleklasser. 3 aftenskolehold. 1 foredragsrække. Diverse foredrag for foreninger m. v.

Vigtigere undersøgelser: 1970: Udgravninger i Sortebrødreklostret i Holbæk. *1971:* Undersøgelse af tomten af den Lundske pottemagergård i Holbæk. Udgravning af jernudvindingsplads på Tuse Næs.

Vigtigere nyerehvervelser: 1970: Et spidsbundet lerkar, Ertebølle-kultur. 3 bronzeøkser fra tidlig bronzealder. Et skivehjul af rodtræ. Et standur af Holbæk-fabrikat, ca. 1810. Et kaffestel med 24 miniature-prospekter vedrørende slægten Seidelin. 1870. En tysk ma-

skinpistol, 1942. 1971: 9 flintoldsager fra mellemistid. 2 epitafier fra 1672 med rammer af Lorentz Jørgensen, det ene med maleri af Heinrich Dittmers. 2 muselmalede tallerkener, Antvorskov, 1811-12. Et krus af lertøj, med tinlåg. Holbæk-arbejde, ca. 1840. Et pandekagefad, Holbæk-lertøj, ca. 1880-1900. En samling tinsoldater, ca. 500 stk., ca. 1870-1915.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger. 1971: Et empirehus fra 1846 er istandsat med henblik på kommende oldsagsudstilling.

Vigtigere konserveringsarbejder: 1971: Standur af Holbæk-fabrikat. ca. 1810. Oprindelig bemaling med rosedekorationer er fremdraget.

HOLSTEBRO MUSEUM

Besøgstal: 5000.

Udstillinger: En sølvskat fra Amerika, Fredning af fortidsminder, Mønter fra Chr. V regeringstid, Div. udstillinger i Sparekassen og på biblioteket.

Publikationer: Holstebro museum årsskrift 1969-70, 1970-71.

Vigtige undersøgelser: To gravfund fra æ. rom. jernalder ved Tinggård i Sevel. Enkeltgravfund ved Herrup med A-økse samt spor efter træskaft.

Nyerhvervelser: Sølvbæger, mester Peder Rasmussen, Holstebro (1696-1765). Sølvtekande, mester Joachim Weller, Holstebro (1725-1793). 840 sølvskeer fra Amerika.

Nyindretning: Oldsagssamlingen nyopstillet med tekster og fotos.

HØRSBOLM EGNS MUSEUM

Besøgstal: 1970: 1231, 1971: 2221,

af hvilke 1218 besøgte særudstillingen »Karlebo i gamle dage«.

Udstillinger: 1970: I samarbejde med Hørsholm kunstforening og Hørsholm skole har museet vist vandredstillingen »De næsten ukendte - 1800-tallets naivister«. 1971: »Karlebo i gamle dage«. Udstillingen var arrangeret i samarbejde med Karlebo kommunes kulturudvalg. Den omfattede et meget stort antal genstande - møbler, redskaber, inventar og tekstiler samt malerier, fotografier og postkort. Langt de fleste af de udstillede genstande var udlånt af indbyggere i Karlebo kommune.

Publikationer: 1970: A. H. Brandt: Træk af Karlebo kommunes historie. 1971: E. O. Errebo-Knudsen: Mathildevejen. (Nyudsendelse af forfatterens artikel i Frederiksborg Amts historiske årbog for 1945).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 1970: Foredrag med lysbilleder om »Strandvejen før og nu« af museumsleder T. Topsøe-Jensen. I marts dannedes en arkæologisk klub. I forbindelse med museumsforeningens generalforsamling vist film fra museets arkiv, herunder en film fra 1920 om livet ved Rungsted fiskerleje. Forårsudflugt til Kokkedal slot og park. I samarbejde med F.O.F. og A.O.F. en foredragsrække på i alt 5 foredrag. Egnen og landskabet (amanuensis P. Chr. Nielsen). Egnens historie indtil 1730 (museumsleder T. Topsøe-Jensen). 1971: Godset og skovene (amanuensis P. Chr. Nielsen). Hirschholm slot (museumsleder T. Topsøe-Jensen). Caroline Mathilde og Struensee (museumsleder T. Topsøe-Jensen). I forbindelse med museumsforeningens generalforsamling holdt landinspektør Erik

Munk et foredrag med lysbilleder om: Landsbyerne i Storbyområdet. I oktober påbegyndtes en ny foredragsrække på 5 foredrag.

Vigtige nyhvervelser: 1970: En barokstol, erhvervet fra Hirschholm Slot. To malede og forgyldte stole, ca. 1760, der efter alt foreliggende har stået på Hirschholm Slot. En smuk tegning (sepia) af Donse Dam, udført af Eduard Storch i 1811. Et maleri, forestillende kammerråd Chr. Christensen og hans hustru som nygifte i hjemmet i Hørsholm omkring 1870. En stor og repræsentativ samling redskaber og genstande, der i slutningen af forrige århundrede blev anvendt i et malerværksted, og en stor samling gammelt snedkerværktøj. *1971:* En velbevaret gammel langbænk. Samlingen af håndværksting blev forøget med endnu en stor gave af snedkerredskaber. Af de mange billeder, museet har fået, skal nævnes et enkelt, et maleri af Carsten Henrichsen af Øresundskysten nær Smidstrup.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: 1970-71: Sidst på året 1970 påbegyndtes en istandsættelse af 4 af museets lokaler. Da museet åbnede i maj 1971, var istandsættelsen tilendebragt, og i forbindelse med restaureringen var der foretaget en delvis nyopstilling af samlingerne i de pågældende rum. I efteråret 1971 blev en istandsættelse af endnu et lokale samt museets forstue påbegyndt og tilendebragt inden åbningen i 1972.

Vigtigere konserveringsarbejder: 1971: Den ovenfor omtalte barokstol fra Hirschholm Slot blev i løbet af året fuldstændig restaureret på Nationalmuseets konserveringsanstalt i Brede og ført tilbage til sit oprindelige udseende.

KALUNDBORG OG OMEGNS MUSEUM

Besøgstal: 4628 i 1970/71 og 4254 i 1971/72.

Udstillinger: Hviderne og deres værker (Plancheudstilling, sommer 1971).

Publikationer: Chr. Waagepetersen i Handels- og Søfartsmuseets årbog 1971 »En koffardiskipper og hans Skib«, i Skalk 1970/2 »Stoppet med mit hår«, i »Jul i Kalundborg« 1970 og 1971 »Kalundborgs middelalderlige Byplan«, »Om Ole Lunds Gaard og Anders Faaborg, der byggede den.«

Oplysningsvirksomhed: Chr. Waagepetersen: foredragsrækker i Kalundborg aftenskoleundervisning. Foredrag i Holbæk Museumsforening. Formanden: Byvandring m. kirke- og museumsbesøg, Museumsomvisninger, Studiekreds i LOF: Kalundborgegnens forhistorie og historie.

Undersøgelser: Museet har fulgt udgravnings- og restaureringsarbejder i Kalundborg.

Ny- eller ombygninger: Genstande fra det 19de årh. indbo og klædning, derunder en samling kvindedragter fra Røsnæs. Jordfund fra middelalderen. Indkøbt engelsk saltglaseret stengods og ostindisk porcelæn, som supplerer af det på museet udstillede bordservice, og svarende til skår fundne i Kalundborg fra det 18de årh.

Ny- eller ombygninger: Nationalmuseet fortsætter restaureringen af statens fredede ejd. »Lindegaarden«, hvorefter samlingerne vil blive omordnet.

Vigtigere konserveringsarbejder: Maleri af Slagelse fra ca. 1800.

MUSEET PÅ KOLDINGHUS SLOT

Besøgstal: 1970: 65.597, 1971: 63.975.

Udstillinger: Deltager i Genforeningsudstillingen på Sønderborg slot, Det kinesiske porcelainsskab, Arkitekturtegninger og jordfund.

Publikationer: Sigvard Skov: Sot og Helse, 1. udg. 1970, Sigvard Skov: Sot og Helse, 2. udg. 1971, Kinafarer-Porcelæn 1600-1800, 1970. Genforeningen i 1920 udg. af Frederiksborg, Koldinghus og Sønderborg, 1970.

Oplysningsvirksomhed: En række foredrag i og udenfor museet.

Nyerhvervelser: Udstyr fra museets grundlægger, tandlæge A. M. G. Friis' klinik, Hedvig Collin: Syning af dannebrogflag til Sønderjylland (1919), hollandsk og kinesisk keramik, faner fra Kolding Brandvæsen, Troldhedebanen og flere foreninger.

Nyindretninger: Stue 2 er nyindrettet som ramme om slottets historie.

KØBENHAVNS BYMUSEUM

Besøgstal, 1970: 65.181, 1971: 58.690.

Udstillinger: 1970: »Polske Mindesmærker«, »Københavns Brandvæsen gennem 100 år«, »Børnene leger«, Københavns Kommunes Kulturfonds vandreudstilling. 1971: »»Der var engang«, Th. Philipsens malerier fra Kastrop og Saltholm«, »Socialdemokratiet 1871-1971«, »København i medgang og modgang«, »Tapetets historie i 250 år«.

Publikationer: Erhvervelser og iagttagelser (særtryk af Historiske Meddelelser om København). Ny og udvidet vejledning i Bymuseet på dansk og engelsk.

Oplysningsvirksomhed: Omvisninger.

Vigtigere undersøgelser: Udgravnin-

ger i Nørre Søgade, Murergade, Kastrop m. v.

Vigtigere Nyerhvervelser: Møblement, tegnet af Th. Bindsbøll, to pasteller af Jens Juel, forestillende N. H. Massmann og hustru, kunstmaler Horns samling på ca. 600 stk. tapetprøver fra 1600-tallet til nutiden.

Ombygninger: Nyindretning af kontorer, nyophængning af portrætter af københavnere, nyindretning af laugsamlingen.

KØGE MUSEUM

Besøgstal, 1970: 10.159, 1971: 9.762.

Udstillinger: 1970: »De næsten ukendte«, Naturfredningsforeningen, Rådhuskonkurrencen, Modelskibe, 1971: Daldorphs Hus, 100 års politiske karikaturer, Julekrybber.

Foredrag, 1970: 3 dragtforedrag, 3 arkæologiske foredrag, 1971: 3 antikvitetsforedrag, 3 om musik.

Undersøgelser, 1970: Arkæologisk: Oldtidsveje på Stevns. 1971: Arkæologisk: Veje, se Skalk nr. 2-72, hustomt, Vestergade, Køge.

Nyerhvervelser, større, 1971: Møbler til komplet Hedebo stue, gave. Sølvstrøbøsse, køb.

Ombygninger: Hovedreparation af kælder, hovedreparation af 1500-tals hus. 1971: 1500-tals hus nyindrettet.

Konservering, større: Renæssancemøbler, dør, loft.

LIMFJORDSMUSEET

I de sidste 2 år er det lykkedes museet at hæve *besøgstallet* fra ca. 700 i 69 til 2424 i 1970 og 2575 i 1971. Museet holder kun åbent (ordinært) fra 1 maj til 1. november.

Udover den permanente udstilling, hvor der løbende er foretaget småændringer, har museet hver sommer haft en *særudstilling*, som satte focus på en særlig gren af museets emner. I 1970 var det »Hvo som vil over . . .« en udstilling om færges og færgefart på fjorden; i 1971 hed udstillingen »Skibe og skippere« og skildrede livsvilkår og betingelser for småskibsfarten og dens udøvere på fjorden. I juleugen 1971 vistes en mindre maleriudstilling »De næsten ukendte – til søs« om fire marinemalere fra 1848 til 1950.

I årene 1970-71 er på museet blevet opbygget en stor fotosamling – gennem lån af meddelernes fotoalbums – og en samling af etnologiske optegnelser (+ lydbånd) og dokumenter. Derudover er museets genstande registreret om fra hovedprotokol til kartotekskort, og et nyt magasinerings system er indført.

De vigtigste *nyerhvervelser* i 1970-72 har været en sejlsjægt fra Sundby Mors, komplet med sejl og ror; en lang række dag- og ladebøger fra Limfjordsskipperne; forhandlingsprotokollerne fra »Limfjordsskippernes Samenslutning« i hele denne forenings funktionstid; og til slut et par malerier af Limfjordssmåskibe. Til alle disse ting er knyttet fyldige oplysninger i form af interviews.

Museet har i foråret 1972 fået istandsat sin kælderetage, som tidligere var uanvendelig på grund af fugt. I de istandsatte rum er indrettet værksteder og magasiner samt et mørkekammer.

Museet har i 1971 stået for udgivelsen af en *publikation* om Løgstør Grunde og Frederik d. VII's Kanal af

N. H. Lindhard. Til brug i sin oplysningsvirksomhed har museet anskaffet et diavisionsapparat.

LOLLAND-FALSTERS STIFTMUSEUM

Besøgstal, 1970: 11.223, 1971: 14.620.

Udstillinger: 1970: »Stoftryk«, »Ny i Danmark« (fremmedarbejdere), »Hovedvandsæg« (Handelsbankens forskellige afdelinger), »Krydderhaver for alle« (Det lolland-falsterske Fællesskue). 1971: »Broderier fra Lolland-Falster«, »Ghana«, »Bondekultur i Korssting« og »Plovens Historie« (de to sidstnævnte på Det lolland-falsterske Fællesskue).

Publikationer: 1970: Stiftsmuseets årsskrift (heri bl. a. Else-Marie Boyhus om Hovedvandsæg). Hovedvandsæg, vejledningen til udstillingen i Handelsbanken. Ove Nielsen: Fremmed i Danmark (arbejdshæfte om de polske roearbejdere og det moderne fremmedarbejderproblem). Juleposen »Gammel Jul«. Korsstingsmønstre fra Lolland-Falster, mappe med 38 mønstre efter de folkelige broderier. Museer i Storstrømsamtet, en oversigt udarbejdet på foranledning af museernes samarbejdsudvalg. Dobbelt postkort med motiv fra en af museets stoftrykblokke. 1971: Stiftsmuseets årsskrift (heri bl. a. Else-Marie Boyhus og Kjeld Snedker om udgravningerne i Vejleby). Vejledning til Frilandsmuseet i Mariibo. »Landbruget omkring 1800«: nr. 1 »Mandens Hverdag« nr. 2 »Kvindens Hverdag«, mapper med undervisningsmateriale. »Mad«, mappe med opskrifter på egnsretter. Juleposen »Gammel Jul« andet reviderede oplag. Farvepostkort med motiv fra Fal-

Lolland-Falsters Stiftsmuseum. På første sal i hovedmuseet er der nu indrettet to sale til skiftende udstillinger. De blev første gang taget i brug i nov. 1971 til udstillingen »Ghana«.
Foto: J. H. Piepgrass.

stergårdens hverdagsstue. Ove Nielsen har i Historie og Undervisning skrevet om museumspædagogik og Else-Marie Boyhus har i det norske tidskrift »Heimen« nr. 2 1971 skrevet artiklen »Noget om formidling«.

Undersøgelser: Med støtte fra Carlsbergs Mindelegat for Brygger I. C. Jacobsen er der i 1970 og 1971 foretaget omfattende udgravninger i Vejleby. Her har i den sene vikingetid og den tidlige middelalder ligget en omfattende bebyggelse ved den inderste krog af den nu udtørrede Rødbyfjord. Der er lokaliseret mange hustomter bl. a. nær bebyggelsens vestlige afgrænsning en trelænget gård med et tværmål på ca. 20 meter, åben mod syd. Løs-

fundene er talrige, og så godt som al keramikken er af den type som kaldes »vendisk«. I det nærliggende Ågeby er der foretaget prøvegravninger, der viser spor af en middelalderlig bebyggelse med endnu rigere forekomster af »vendisk« keramik. Ved Lidsø i den nu udtørrede Rødbyfjord er undersøgt en boplads fra yngre jættestuetid. I de rige kulturlag var der overalt rester af afbrændte huse i form af lerklining, og der er gjort omfattende redskabsfund og fund af potteskår med grubeornamentik. Knoglematerialet er meget righoldigt og godt bevaret.

Ombygninger: Moderniseringen af Hovedmuseet er blevet fortsat: anden sal er færdig og den rummer nu for-

uden et lokale til skiftende udstillinger, følgende nyopstillinger: polsk samling, lertøj fra Lolland-Falster, folkekunst og legetøj. På første sal er ovenlyssalen og endnu et rum til skiftende udstillinger blevet nyindrettet. På Frilandsmuseet er Falstergården færdigindrettet.

Konserveringsarbejder: Falstergården og kapellanboligen på Frilandsmuseet. På Nationalmuseet er samlingen af folkelige broderier blevet istandsat, og Nr. Ørslev krucifikset er ved at blive konserveret. De omfattende jordfund især fra Vejleby bliver konserveret på Nationalmuseets konserveringsanstalt for jordfund, særlig bemærkelsesværdig er konserveringen af en stor enkeltkam af ben.

MARSTAL OG OMEGNS MUSEUM

Besøgstal årligt: ca. 20.000.

Undersøgelser: Undersøgelser af plads, hvor der er fundet ca. 100 Lyngby-pile.

Nyerhvervelser: 2 skibsmodeller, 2 skibsakvareller, ca. 100 skibsfotos, fajancer, sølvhovedvandsæg.

MORSLANDS HISTORISKE MUSEUM

Besøgstallet for de 2 år ligger på 2.700.

De faste *udstillinger* er en forhistorisk og en historisk samling, medens vi desuden har haft en udstilling om Chresten Dalsgaard og en om Dürer.

Museet har stået åbent for øens skoler, og dette tilbud er blevet flittigt benyttet.

Vi arbejder uden fast inspektør.

NÆSTVED MUSEUM

Besøgstallet var på o. 6200, hvori indgår museumsgæster, som kom til

specialudstillingerne. Disse omfattede: et stort antal genstande, skænket fra Gunderslevholm, en fallos-sten og »Blomster og engelsk Fajance«. Desuden afholdtes en lille udstilling med Tirslund-arbejder på Næstved centralbibliotek.

Publikationerne, som er duplikerede, omfatter alene museumsundervisningen, hvortil der er udarbejdet emner som: Laurits Pottemager, Sydsjællandsk bondekultur og Næstved i Besættelsestiden. Lærere fra to skoler har fået instruktion om museets pædagogiske muligheder.

Ved en udgravning i Holmegårds mose fandtes noget sensationelt: en itubruddt fallos-formet flintesten med indridsede figurer. Næstved Sportsdykkerklub har arbejdet med lokalisering af moleanlæg fra den gamle, tilsandede indsejling til Karrebæk fjord.

Af *gaver* skal nævnes en flisemo-saik med mytologisk emne, lavet af K. Hansen Reistrup hos Kähler i 1894. Fra boet efter fru Marie de Neergaard, Gunderslevholm, modtog museet 125 genstande, overvejende tekstiler. En interessant gave var et smedesvendestykke fra ca. 1850: et pengeskrin, formet som et hus.

Der indkøbtes en glasfigur fra Holmegård: en dyrefremstilling, som kun kendes i et par eksemplarer. En hel del Kähler-keramik blev erhvervet.

I fire rum er der foretaget *omordninger*. Således blev landbrugsafdelingen nyopstillet med undervisning for øje.

ODENSE BYS MUSEER

Besøgstal 1970: Møntergården 7.097, 1971: 7.996, Den fynske Landsby 1970: 68.989, 1971: 68.331, Fyns

Stiftsmuseum (arkæologi og kunst) 1970: 14.795, 1971: 23.150, H. C. Andersens Hus 1970: 135.788, 1971: 136.734, H. C. Andersens Barndomshjem 1970: 5.597, 1971: 4.587, Carl Niensens Barndomshjem 1970: 821, 1971: 1.126, i alt 1970: 233.087, 1971 i alt: 241.924.

Udstillinger: Møntergården: Stokkebyes Tobaksmuseum, Holland værner fortiden, 1971 Hvad Brockmann-karreem gemte (Odense Centralbibliotek), Fliser fra Holland. Fyns Stifts Kunstmuseum: Moderne amerikanske kunstplakater, Viggo Bertram Jacobsen (mindeudstilling), Minos Argyrakis malerier og tegninger, »Rum i rum« (Ib Gertsen), Gruppe 5 (norske kunstnere), Richard Mortensen, Kujahn Blask (mindeudstilling), 1971 Brücher Henriksen, Asger Andersen, Ghana i dag, Det synes vi om, Picasso, Kurt Trampedach, Odense Teater (jubilæum) og Fotografi (Poul Olsen).

Publikationer: Fynske Minder 1969 og 1970, Anderseniana 1970 og 1971, Erling Albrechtsen: Fynske Jernaldergrave IV (Fynske Studier IX), Odense Bys Museer, beretning 1969-70 og 1970-71.

Vigtigere undersøgelser: Undersøgelse af middelalderlige bygningsrester i ejendommene Overgade 1 og 3 samt udgravning af kulturlag fra sidst i 1000-årene til midten af 1200-årene sammesteds.

Vigtigere ny erhvervelser: Jonas Skougaards H. C. Andersen-samling som gave fra Hr. M. K. Gudmundsen.

Vigtigere nyindretninger: Stuehuset i Tommerup præstegård, der blev åbnet for publikum i juni 1971 i anledning af Den Fynske Landsby's 25-års jubilæum.

KULTURHISTORISK MUSEUM, RANDERS

1970: *Besøgstal:* 44.751.

Udstillinger: Hest (hesten som brugsdyr; som motiv i kunst, folkekunst og på brugsting; hesteavl, osv.) Billeder af Kristi liv. (Fotografier fra danske kirker af Gerard Francheschi). Grønland i focus (om grønlandske forhold i dag). Ny i Danmark (om fremmedarbejderne). Byens lægevæsen (i anledning af Randers Lægeforenings 100-års jubilæum).

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Der holdtes foredrag og/eller omvisning i museet for 255 grupper (folkeskoleelever, seminarieelever, studenter, foreninger etc.) med ialt 6217 deltagere.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af stenalderboplads på Skansen, Ebeltoft. Udgravning af bronzealderhøj ved Hemmed, Norddjursland, Udgravning på gravplads fra romersk jernalder i Hornslet. Udgravning af ødekirketomt på Kjellerup Hovedgård i Svenstrup.

Vigtigere ny erhvervelser: En større samling brugsting og andet bohav fra ældre Randershjem.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Efter etablering i nyt museum i 1969 blev der i 1970 nyopstillet en række nyere tids interiører i udstillingsområdet, samt indrettet nyt tekstilmagasin.

Vigtigere konserveringsarbejder: Museets tekstilsamling blev rensset, nybeskrevet og ordnet systematisk i dertil nyindrettet magasin.

1971: *Besøgstal:* 47.979.

Udstillinger: Fredning af Fortidsminder. (Udarbejdet af Rigsantikvarens Fortidsmindesforvaltning). De Randers Piger. (Kvindehistorisk ud-

stilling i anledning af Dansk Kvinde-samfunds 100 års jubilæum, arr. i samarbejde med DK's Randerskreds, Mødrehjælpen, Husligt Arbejderforbund, Kvindeligt Arbejderforbund, Fagforeningen for konfektion og Randers Husmoderforening). Ane Brügger udstillede en række keramiske arbejder hvor hovedvægten var lagt på forskellige glasur-eksperimenter. Bente Wulff Rasmussen viste en række keramiske arbejder hvor hovedvægten var lagt på nye formudtryk. Hadsten-udstillingen 1971, hvortil KHM bidrog med ud-lån af gamle hestevogne. Ghana-glimt. (Udstilling om det moderne Ghana udarbejdet af Nationalmuseet). Randrusianeren Wulff Joseph Wulff i Guinea. (Udarbejdet af KHM). Håndmalet porcelæn med motiver fra oldtidens kunst fremstillet af en gruppe lærerinder i porcelænsmaling. Kunstneren Per Kramer, Århus, præsenterede sin »lydskulptur« Jagtinstinkt. 90-erne. Udarbejdet af KHM og vist i Aalborg i forbindelse med Pinsemarkedet. Dronningborg Slot. Udgravningsresultater fra undersøgelserne foretaget for Rff. Dyk i fortiden. Udarbejdet af Svømmedykkerklubberne i Danmark. Folketingsvalget 1971. Arr. i samarbejde med alle de politiske partier der opstillede i 1971. Børnetegninger fremstillet på KHM i forbindelse med arrangementer i efterårsferien. Det er så dejligt ude på landet. En udstilling om landsbyen Torup ved Langå pga. undersøgelser foretaget af studerende fra Institutet for Folkemindevidenskab ved Københavns Universitet.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Der holdtes foredrag og/eller omvisning i museet for 300 grup-

per (uddannelsessøgende, foreninger, etc.) med ialt 7812 deltagere.

Vigtigere undersøgelser: Udgravning af Dyssetomt ved Nielstrup i Sønderhald hrd. Bronzealdergrav på Vester-skovmark, Gerlev hrd. Stenaldergrav(e) og boplads ved Rimsø, Djurs nørre hrd. Grave og hustomt fra yngre stenalder på Østergårdsmark ved Langå. Grav fra romersk jernalder i Årslev, Sønderhald hrd. Gravhøj og hustomter fra yngre stenalder/ældre bronzealder ved Hemmed, Djurs nørre hrd. Området hvor middelalderens Gråbrødrekloster og senere Dronningborg Slot var beliggende i Randers. Sondage i ældre stenalder-boplads ved det kommunale rensningsanlæg i Langå.

Andre undersøgelser (til dels stadig igang): Etnologiske undersøgelser i landsbyen Torup ved Langå udført af stud. i folkemindevidenskab. Etnologiske og arkitektoniske undersøgelser i landsbyen Dumitra, Rumænien (støttet bl. a. af Kulturministeriet). Undersøgelse af vindfløjes brug, typer og udbredelse fortrinsvis i Østjylland. Børnearbejdere i Randers. Omvandrende syersker. Randers (tobaks-)piber. Arbejder af Randers guld- og sølvsmede.

Vigtigere ny erhvervelser: 3 komplette stuer (spisestue, dagligstue og herreværelse) fra lejlighed i Søren Møllersgade; fremhæves kan ostindiske bronzer, gammelt sølvtøj, tegninger, raderinger og malerier af en lang række danske kunstnere, raderinger af Rembrandt og Ostade, træsnit af Dürer, en stor bogsamling og møbler.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: De tre ovenfor nævnte stuer er genopbygget nøjagtigt som de stod i den oprindelige lejlighed, dog således, at publikum kun har adgang til at be-

tragte dem udefra gennem vinduerne. Stuerne er placeret i fortsættelse af de tidligere interiører på museet.

Vigtigere konserveringsarbejder: Museets sølvsamling og våbensamling er gennemgået, rensat og til dels nybeskrevet. Desuden er en lang række genstande af træ blevet xylamon-behandlet. En stærkt fragmenteret egekiste fra gravhøj i Hemmed er dels blevet understøttet af fiberglas, dels behandlet med glycol.

DEN ANTIKVARISKE SAMLING I RIBE

Besøgstal: Ialt 15631 i 1970 og 15539 i 1971. Det præger besøgstallet for 1971, at Porsborgs Kælder har været lukket i 5 måneder og Quedens' Gaard i 1 måned p. g. a. kustodemangel.

Udstillinger: 1970: I samarbejde med Ribe Kunstmuseum udstillingen »De næsten Ukendte«. I samarbejde med lektor Lennart Edelberg, Ribe Katedralskole, en udstilling med titlen »Dharma«, om den indiske gudeverden. Materialet til denne udstilling stammer fra Ribe Katedralskoles samling. Udstillingen »Vikingerne Vej« på Quedens' Gaard. Udstillingen byggede på materiale lånt fra Vikingeskibshallen i Roskilde og på fund fra vikingebopladsen i Okholm ved Ribe. Udstilling med titlen »Ribe, Danmarks port mod vest«. Med genstande, kort og tekst vistes Ribes historie fra år 0 til 1850 og byens vækst og nære forbindelser med Tyskland og nordsøområdet. Fortidsmindeforvaltningens vandrestilling: »Fredning af fortidsminder«. Moderne smykker og anden kunstindustri i samarbejde med Que-

dens' Gaard's Kunsthåndværk. Udstilling på Quedens' Gaard i anledning af Dansk Kvindesamfunds 100-års jubilæum. Udstillingen hed »Kvinder, det er sagen«. I Ribes gamle apotek, som stod tomt, vistes 1971 tre særudstillinger: Vandrestillingen »Holland værner fortiden« stillet til rådighed af Den hollandske Ambassade i København; en plancheudstilling af arkitekt Claus Ribers plan for udnyttelsen af et kvarter i Ribes nordlige del, samt en udstilling om Ribe apoteks historie bestående af plancher, tekster og udvalgte genstande fra apoteket, dels stammede fra cand. pharm. fru M. Linds samlinger og dels fra museets egne samlinger. I 1971 var ophængt en maleriudstilling af Ribemaleren Hans Bitch-Larsen. Udstillingen »Slidte stole«, hvor den armløse stols stilhistorie siden vikingetid fremstilledes ved ydmyge eksempler fra museets magasiner. I butiksvinduer i Ribe vistes i 1971 særudstillingerne: »Husets kander« og »Trykt med træ«, om henholdsvis dagligdagens kander gennem tiden og om bloktrykkets forskellige anvendelser i forskellige lande til forskellige tider. I en sparekasse har været arrangeret en udstilling, »125 år i Ribe«, i anledning af sparekassens 125 års jubilæum. På Quedens' Gaard udstilledes »Nyt fra i år«, samlingens vigtigste ny-erhvervelser. I forbindelse hermed har man søgt at vise som udstilling, hvordan en museumsgenstand registreres og opbevares. Konkurrencen om en ny turistplakat for Ribe-egnen afsluttedes med præmiering af seks af de 112 indkomne forslag. Forslagene var udstillede i Quedens' Gaard. I efteråret vistes i Quedens' Gaard 2 særudstillinger: »Med venlig hilsen« og »Hvad

blev det brugt til«. »Med venlig hilsen« viste et udvalg af museets mangesidige samling af postkort, herunder færdigtrykte lykønskingskort og håndklippede gækkekort fra 1700-tallets slutning, kort fra perioden 1864-1920, fra første verdenskrig og fra Ribemigranter i U.S.A. Desuden kort fra det gamle Ribe og almindelige prospektkort. »Hvad blev det brugt til?« 1971, viste en samling genstande, som inden for de sidste 5000 år har været brugt af mennesker til meget forskellige formål. De er idag løsrevet fra deres samtidige virkelighed, og deres brug kan være svær at regne ud. I Porsborgs Kælder var som lån udstillet et vandbøffelhorn, fundet på stranden ved Mandø i 1971. I Holland og Nordtyskland er gjort en del lignende fund, mens dette såvidt vides er det andet horn fundet i Danmark.

Publikationer: »Mark og Montre 1970«, udgivet i fællesskab med de andre museer i Ribe amt. Gurli Andersen og Mogens Bencard: Til Dig, som lever lækker. En antikvarisk kogebog. De danske provinsbogtrykkeres jubilæumsskrift 1970. »Mark og Montre 1971«, udgivet i fællesskab med de andre museer i Ribe amt. »Domkirken i Ribe. Vejledning for besøgende« ved Elna Møller og Mogens Bencard. Desuden oversat til engelsk og tysk.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Antikvarisk Selskabs foredragsserie 1970 omfattede følgende foredrag: Torkil Funder: »Indiske Helligsteder«. Henrik Thrane: »Luristaniske Bronzer.« Ida Nicolaisen: »Tuaregerne, - et afrikansk nomadefolk.« Arild Hvidtfeldt: »Mellem to kulturer«. Udflugt 1970 til udgravningerne ved Årupgård, Sct. Thøgers Kapel, til

Spandet og Vodder kirker. Stine Wiell: »Oldtidens ansigter«. Olaf Olsen: »Hedenskab og kristendom«. Albert Bantelmann: »Morphologie und Besiedlungsgeschichte der Westküste«. Jørgen Steen Jensen: »Ribe Mønt«. Mogens Bencard: »Ribes handel i middelalderen.«

Antikvarisk Selskabs foredragsserie 1971: Inger-Lise Kolstrup: »Trosforestillinger bag den romanske granit-skulptur.« Tage E. Christiansen: »Gyldne altre.« Jørgen Jensen: »Forhistoriens historie.« Erik Molkte »Kathoveddøren.« Øystein Hjort: »Vore romanske kalkmalerier i europæisk sammenhæng.« Ole Højrup: »Om at hare leen.« Broby Johansen: »Den kinesiske kunst's forudsætninger.« Johan Lange: »Vore gamle kirkegårdes træer og deres rolle i nordisk kulturhistorie.« Knut Kristiansen: »Mira Bai fra Rajasthan« og »Lalla fra Kasmir«. Vestjysk Kammerensemble: »Idéhistoriens afspejlinger i musikken.«

Undersøgelser, 1970: I haven til fotograf F. Lydoms hus i Sønderportsgade er foretaget en udgravning, der havde til formål at undersøge stratigrafien på stedet. Ældste lag kunne dateres til ca. 1100. I forbindelse med den påtænkte prøvegravning af værf-tet Ydre Bjerrum, Ribe Domkirkes Landsogn, er dette blevet opmålt af Nationalmuseets 2. afdeling. På jernbanens terræn, hvor tidligere Sct. Nicolaj kirke og nonnekloster har ligget, er foretaget en orienterende gravning. Kirkegården har været brugt som sognekirkegård op til det 15. århundrede. Under udgravningen er man stødt på en del grave, hvoraf een kunne dateres til germansk jernalder. På bopladsen Okholm, Vester Vedsted sogn, er der

foretaget supplerende undersøgelser af det middelalderlige kulturlag ved museumsinspektør Jørgen Madsen, Århus. Man fandt herved en risflettet og en simpel tømmerstør brønd fra ca. 1100. 1971: I haveområdet, matr. 355a Korsbrødregade er foretaget en undersøgelse, inden arealet blev lagt ud som parkeringsplads.

Udgravningen gik til 3 meters dybde og prægedes helt til bunden af opfyldningslag. Der fandtes spor af et hus fra 1400-tallet, og i de naturlige sandaflejringer i udgravningens bund af et hus fra 1200-tallet. En stor mængde digelfragmenter og bronzeklumper i lagene fra 12- og 1300-tallet tyder på, at der har ligget et bronzestøberi i området. I skårmaterialet er importeret keramik dominerende. På gårdejer Andreas Hansens jord i *Sejstrup* er foretaget en undersøgelse af en stendynge, man var stødt på ved pløjning. Fra bunden af pløjelaget til ca. 80 cm.s dybde fandtes et anlæg af sten af skiftende størrelse over et område på forløb 5 × 7 meter. Imellem stenene fandtes en del forarbejdet flint og mange potteskår fra store kar. Skårene daterer fundet til dolktid, 1800-1700 år før Kristus. I Puggårdsgade 5 foretog samlingen en opmåling og fotografering af et gulv fra ca. 1550, som kom til syne, da man ombyggede husets indre. I Grønnegade 12 opmålte og fotograferede man bygningskonstruktioner og tømmerbemaling, der blev blotlagte ved en ombygning. I Alsbrogaard ved *Sejstrup* opmålte og fotograferedes en trelænget gård fra ca. 1860, som havde usædvanligt mange af sine oprindelige træk bevaret, bl. a. et bryggers med bageovn.

Vigtigere nyherværelser: En priori-

tering forekommer meningsløs, og en oprensning er for omfattende.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: I Hans Tavsens hus er der foretaget nyopstilling af ældre og yngre stenalder i rum I. Taget på huset Sor-tebrødregade 3, som ejes af Antikvarisk Samling, er blevet fornyet. Porsborgs Kælder er blevet restaureret, og samlingerne er nyopstillet. I *Quedens' Gaard* er ejendommens oprindelige vaskehus blevet indrettet og åbnet for offentligheden. Radiosamlingen sammesteds er blevet nyopstillet.

ROSKILDE MUSEUM

Besøgstal: 4000.

Samlingernes stærke vækst i de senere år har bevirket, at museet nu er at betegne som et museumsmagasin med udstillingsmuligheder for knap 20 % af materialet og med så overfyldte magasiner, at en egentlig ordning af disse i øjeblikket er umulig, ligesom også enhver større udstillingsvirksomhed er utænkelig. Museet har draget konsekvensen deraf ved som entrebillet at udlevere en 8-sidet folder, der gør opmærksom på de nævnte forhold og virker som fører; samtidig er gennemført en ometikettering. Hovedvægten må i museets ydre virksomhed lægges på udlån til andre museers udstillinger samt især på museumslektoratets virksomhed, der ikke alene omfatter egentlig undervisningsvirksomhed for folkeskolen, tekniske skoler, gymnasier og seminarier men også samarbejde med studiekredse, foreningsvirksomhed og arrangementer for pensionister. Der har dog været arrangeret enkelte småudstillinger især af

grupper af nyhvervelser og specielt jule- og fastelavnsudstillinger.

Publikationsvirksomheden er fortsat med serien Fra Roskilde Museum (Niels A. Christiansen: Barndommens Land (Barndommuseet) og Arthur Fang: L. A. Ring og Roskilde), samt med museumslektoratserien for Roskilde og Holbæk Museum, (Niels A. Christiansen: Museum og undervisning). Museet har overladt det rent praktiske arkæologiske undersøgelsesarbejde til Roskilde Arkæologiklub (nødgravninger, indsamlinger og undersøgelser i Roskildes middelalderlige lag, stenaldergravninger i Vindinge ved Roskilde m. m.)

Nyhvervelsernes antal har stadig været stort i 1970, men er indskrænket af økonomiske grunde i 1971, erhvervelserne omfatter især middelalderlige grundfund, genstande til barndommuseet (større samlinger af billedark, legetøj, børnebøger, m. m.), ting vedr. egnens bondekultur (specielt hedebotekstiler), tegninger og malerier med særlig henblik på topografi og personalhistorie, juleting, sølv, møbler, keramik og glas; større forøgelse er også tilgået Gustav Wied samlingen. Der arbejdes med en konserveringsordning evt. i tilknytning til andre sjællandske museer.

SAMSØ MUSEUMSGAARD

Besøgstal: 1970-71: 4735. 1971-72: 7141. Museet åbent fra 1. maj til 1. november.

Udstillinger: Museet er bygget og indrettet som en gammel Samsøgaard (3-længet) fra først i 1800-tallet, desuden findes en righoldig oldtidssamling ca. 5000 stk.

Nyindretninger: En ny glasmontre til skiftende udstillinger, i år udstilles et 4000 år gammelt jættestuefund udgravet på Samsø.

Vigtige konserveringsarbejder: Vores bronzesamling delvis konserveret på Nationalmuseet. Museet har en fast amatørkonservator ansat 17 timer ugentlig.

SILKEBORG MUSEUM

Besøgstal, 1970: 23.538, 1971: 27.214.

Udstillinger: 1970 særudstilling »Dansk glas«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 1970 to foredrag, 1971 to foredrag og studiekredse.

Vigtigere konserveringsarbejder: Omkonservering af Tollundmandens læder-tilbehør.

SKAGENS FORTIDSMINDER

Besøgstal: 17.700.

Publikationer: Vejledninger for publikum.

Vigtigere nyhvervelser: Modeller af forhistoriske fartøjstyper.

Nyindretninger: Nyindretning og sikring af tingene ved montre.

SKANDERBORG MUSEUM

Besøgstal fra den 6/4 71 til den 31/12 71: 1.100. Museet åbnede i de nuværende lokaler den 6/4 71.

Publikationer: Museumsforeningen for Skanderborg og omegns årsskrift »Skvæt« for 1970-71. Artikler: Skanderborg Museum indtil 1965, af overlærer Niels Gjesing, Skanderborg. En gravhøj ved Brørup Skovgård, af mu-

seumsinspektør Søren H. Andersen, Moesgård.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Aftenhøjskole 1971. Emner: Folkevisen, jysk granit og gyldne altre, håndværkerlavene, samt en oversigt over tiden ca. 1100 til 1450.

SKIVE MUSEUM

Besøg: 1970: 5.325, 1971: 7.250.

Udstillinger: 14 kunstudstillinger og 3 kulturhistoriske udstillinger.

Publikationer: Arbejdsmappe til undervisningsbrug om »Køkkenmøddingen ved Krabbesholm«. Årbog for museerne i Viborg Amt.

Undervisningsvirksomhed: Til skolerne er fremstillet kasser med undervisningsmateriale.

Nyindretninger: 1971 blev museets oldsagssamling nyopstillet. Museets grønlandssamling er blevet nyordnet.

Konservering: I 1971 påbegyndtes indretningen af en fælles konserveringsanstalt for museerne i Viborg Amt på museet.

STRUER MUSEUM

Besøgstal: 581 + 648.

Vigtigere ny erhvervelser: Klaver, lamper.

SYDSJÆLLANDS MUSEUM,
VORDINGBORG

1970. *Besøgstal:* 9000, heraf 2000 skolebørn, der har besøgt museet som led i skoleundervisningen.

Undersøgelser: Fortsat undersøgelse af tidlig Maglemoseboplads i Bar-

mosen nordvest for Vordingborg samt prøvegravning på formodet »Brommeplads« på Knudshoved odde. I anledning af ombygning af apoteket i Vordingborg er officinet fra 1826 blevet opmålt og fotograferet. Udstyret og inventaret er overført til museets magasin med fremtidig genopstilling for øje. Under nedrivningen er præstegården i Vordingborg fra 1860'erne blevet gennemfotograferet.

1971. *Besøgstal:* 8672, heraf 2067 skolebørn, der har besøgt museet som led i skoleundervisningen.

Undersøgelser: Fortsat udgravning af boplads fra yngre bronzealder på Knudshoved odde. I forsommeren 1971 afsluttedes undersøgelserne i Bar-mosen af tidlig Maglemoseboplads.

Ny erhvervelser: Maleri, udsigt fra Oringe mod slotsruinen, dateret 1828.

Nyindretninger: Nyopstilling af oldsagssamlingerne er under forberedelse.

SÆBY MUSEUM

Besøgstal: 1970: 3600, 1971: 4500.

Undersøgelser: Udgravninger ved Sæby kirke for at finde rester fra det i 1460-1536 værende karmelitterkloster. Kun ringe resultat.

Ny erhvervelser: En komplet skolestue best. af kateder, 10 2-mands borde, bøger, billeder, udstoppede dyr og fugle (fra slutningen af 1800-tallet). Dele af inventar til apotek, mere følger i dette kalenderår, så museet til vinter kan indrette et komplet lille apotek. Herskabskaret (1860) m. tilh. seletøj, landbrugsredskaber, værktøj (snedker, hjulmager, sadelmager, violinbygger m. m.), tekstiler, køkkenredskaber m. m.

Ny- eller ombygning m. m.: Magasin

og kontor i museumsbygningen, landbrugsafdeling i kælder samt opstilling af apotek. Urtehave m. 32 forsk. lægeurter, frigivelse af lejlighed i museumsbygningen, hvor skolestuen er opstillet.

MUSEET PÅ SØNDERBORG SLOT

Besøgstal, 1970: 62.000, 1971: 65.000.

Udstillinger: 1970: 50-års mindeudstilling for Nordslesvigs genforening med Danmark. Arrangeret i hele sydfløjens 2. sal i samarbejde med Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot og Museet på Koldinghus. Foruden genstande fra de tre museer var der lånt til udstillingen bl. a. fra Rigsdagen, Folkehjem i Åbenrå og flere private. 1971: Sønderborg Søfart 1571-1971 i anledning af Sønderborg Skipperlaugs 400-års jubilæum. Udstillingen viser laugets klenodier og dokumenter samt skibsbilleder, modeller, kister, redskaber m. v. Sønderborg slots bygningshistorie. Udstillingen omfatter 12 billed- og tekstplancher, 4 modeller af slottets byggefaser, udarbejdet af H. Gydesen, og 4 montrere med fund fra slottet. Udstillingen fortsætter indtil videre. Portrætter i museets eje, fortrinsvis af C. W. Eckersberg og C. A. Jensen. »Holland værner Fortiden«, vandreudstilling.

Publikationer: 1970: Katalog til Genforeningsudstillingen, rigt ill. 1970: Sammen med Historisk Samfund for Als og Sundeved årbogen »Fra Als og Sundeved« 1969: »Fra Afstemning og Genforening«. Heri artikler af museets medarbejdere Inge Adriansen, H. C. Petersen og J. Slettebo.

1971: Sammen med Historisk Samfund for Als og Sundeved årbogen »Fra Als og Sundeved« 1972, der bestod af: Sønderborg Skipperlaug 1571-1971, skrevet af Niels Knudsen.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: 1970: Besøg hvert år af ca. 22.000 skole-elever, 1971: heraf fik ca. 16.000 omvisning eller vejledning ved museets to kustoder. Der blev desuden givet særvisninger for danske og udenlandske hold. Museumspædagogen har deltaget i museets udstillings- og publikationsvirksomhed, især ved fremskaffelse af baggrundsmateriale og udarbejdelse af tekster. Hun har desuden fungeret som kontakt til lokale skoler ved emnedage etc. Museets leder har holdt foredrag på museet samt i foreninger m. v. forskellige steder i Nordslesvig. Museets årsberetninger trykkes i »Fra Als og Sundeved« og »Sønderjyske Årbøger«.

Undersøgelser: 1970: Museumspædagogen har indsamlet materiale vedrørende Havbogade, Sønderborg. Hun har desuden sammen med museets leder gennemgået lokale aviser 1918-20 med henblik på at fremskaffe materiale til Genforeningsudstillingen. 1971: Undersøgelsen af Havbogade er fortsat, især med interviews af nuværende og tidligere beboere samt med omfattende fotograferinger.

Nyerhvervelser. 1970: Museet modtog i forbindelse med Genforeningsudstillingen en del gaver fra perioden 1914-1920. Som testamentarisk gave modtoges en del malerier samt en del sølvtøj, bl. a. tre hovedvandsæg. Ved køb erhvervedes en sølvthekande, tre portrætter af C. W. Eckersberg, et maleri af Hendrick Krock, et skovbillede af O. D. Ottesen, et selvportræt af V.

Kragh-Hansen og en collage af Franziska Clausen samt tegninger af Gebaur og Johs. Carstensen. Til malerikøbene modtog museet tilskud fra Ny Carlsbergfondet. 1971: Som gave er modtaget et fornemt udskåret, alsisk egetræsskab fra 1700-tallets midte, flere uniformsdele, adskillige genstande til tekstilsamlingen og en samling is- og marcipanforme. Som testamentariske gaver er modtaget flere malerier, bl. a. tre af Alfred V. Jensen, og en samling kopper, fade og kander. Med støtte fra Fonden til Fædrelandets Vel er købt et barok-egetræsskab og med støtte fra ministeriets dispositionsfond er erhvervet en stor tinkande med et mesterstempel fra Sønderborg. Den nyoprettede Mønt- og Medaillesamling er blevet stærkt forøget både ved gaver og køb. Endelig har museet købt tre malerier og et par stik af C. A. Lorenzen.

Ombygninger: Restaureringen af Sønderborg slot fortsætter og forventes i hovedsagen afsluttet 1973. Museet har foreløbig overtaget de fleste rum i sydfløjen og har her arrangeret en række midlertidige opstillinger fra forskellige af museets afdelinger.

Konservering: Flere malerier, to skabe og nogle kister er blevet konserverede. En del oldtidsmateriale er sendt til konservering.

HANNE'S HUS
SØNDERHO

Besøgstal 1970: 5.029, *1971:* 6.639.

Publikationer: Sønderho, Position: 55° 21" N. br., 8° 28,2" ø. Igd. er udsendt i 1970 under redaktion af Jørgen Brinch.

MUSEET FOR VARDE BY OG OMEGN

Besøgstal: 5430.

Udstillinger: 13.

Publikationer: Mark og Montre 1970, 1971: H. K. Kristensen: »Gammelt importmateriale fra Indien«, J. Ahlefeldt-Laurvig: »En smørskål fra fajancefabrikken i Kastrup«, Laura Halkjær Kristensen: »Nogle almue-tekstiler på Varde museum«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Poul Eller »Portrætter af Kr. IV«. Aftenskole: 6 foredrag med lokalhist. emner.

Vigtige undersøgelser: Udgravning af 2 enkeltgravshøje i Øse.

Nyindretning: Kælderetagen og magasinet omordnet.

VENDSYSSEL HISTORISKE MUSEUM

Besøgstal: 15.604.

Udstillinger: Butikker, Bordtøj gennem tiderne, De næsten ukendte, Uld og hør, Landbrugsredskaber og køkkentøj på Hjørring dyrskue, Holland værner fortiden på Hjørring seminarium, Husgeråd, Mad i gamle dage og landbrugets redskaber i Sindal ved byens 100 års jubilæum.

Publikationer: K. Sørensen: Bordtøj, udstillingskatalog. Uhrmageren der solgte sin kone, genoptryk af skillingsvise fra Hjørring. Store Vildmose, forslag til et vildmosemuseum på Hjermitselevgård. Sandflugt, forslag til et sandflugtsmuseum i Rubjerg Knude fyr. Husgeråd, katalog til museets sommerudstilling. Palle Friis, Holger Rasmussen og Svend Thomsen: De næsten ukendte, særtryk af Dansk kulturhistorisk Museumsforenings årbog 1971, tilrettet P. V. Glob. Palle Friis: Brudstykker af en dagbog i Historisk Sam-

funds festskrift til Holger Friis. Palle Friis: *Museer i Vendsyssel 1970 og 1971*.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Metodikkursus for Danmarks Lærerhøjskole »Museets brug i undervisningen«.

Vigtigere undersøgelser: Undersøgelse af offermose fra ældre jernalder, »Egebjerg«, Ugilt s. Undersøgelse af jernalderardspor i samarbejde med kontorchef Viggo Nielsen, kulturministeriet. Store Vildmose, Tolstrup s.

Nyindretninger: Museet har af byrådet fået overladt hele den gamle gymnasiebygning i Museumsgade 2, der nu bliver indrettet til museets administration med bibliotek, arkiv, kontorer og værksteder i de gamle klasse-lokaler.

VESTFYNS HJEMSTAVNSGAARD

Besøgstal: Ca. 4.000.

Publikationer: Årsskrift, Vestfyns Hjemstavn.

VIBORG STIFTSMUSEUM

Besøgstal, 1970: 31.738, *1971:* 28.006, ialt: 59.744.

Udstillinger: I 1970 arrangerede museet udstillingen »Hvad har vi gjort« en oversigt over museets arbejde i det tiår der er gået, siden det blev kommunal institution. Derudover arrangeredes 7 vinduesudstillinger over forskellige emner fra Furs geologi til kaffekopper, samt en udstilling af helleristningstegninger. I 1971 lånte museet udstillinger om Afrika på Moesgård, om forurening af NOAH, om fredning af Rigsantikvarens fortidsmindeforvaltning. Museet selv stod for udstillingerne »Ædle kvinder, skønne mø-

er«, »Keramikere i Paradis«, »Kirker omkring Viborg«, »Gaver der ikke kan købes«, samt præsentationsudstillinger af museets publikationer på Biblioteket.

Publikationer: I 1970 udkom 1. bd. af Bidrag, redigeret af Erik Levin Nielsen og med bidrag af bl. a. Erik Levin Nielsen og Peter Seeberg. Til den nyopstillede bronzealdersamling blev der udgivet et katalog og leksikon »Bronzens tidsalder« ved M. Bro-Jørgensen. I 1971 udkom 1. bd. af tidskriftet MIV, udgivet af Museer i Viborg amt med bidrag af alle museets medarbejdere. Desuden deltog M. Bro-Jørgensen, E. Levin Nielsen og H. Langballe i udgivelsen af lærerskolehæftet »Viborg Album«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: I 1970 har museets medarbejdere ledet to aftenhøjskoler med emner fra museets virksomhed. Derudover afholdtes en foredragsdag for amtets lærere. Mindre afdelinger af museets særudstilling »Hvad har vi gjort« har været udstillet på amtets skoler, og desuden har en særudstilling om Umanak i Grønland, udarbejdet af Fiskerimuseet i Esbjerg været vist på skoler og institutioner. På Hvolris har der været afholdt en række studiegravninger for amatørarkæologer. I 1971 afholdtes foredrag i en aftenhøjskole, et sommerkursus for Lærerhøjskolen, samt en række foredrag for et amerikansk college på Studentercentret i Hald. Desuden har museets medarbejdere deltaget i en række foredrag på skoler og i foreninger. Museet har sammen med amtets øvrige museer stillet 6 vandresamlinger til rådighed for skolerne med emner fra molerets geologi til knivens historie, samt to plancheud-

stillinger om maleren Chr. Dalsgård og om Albrecht Dürer.

Vigtigere undersøgelser: I Viborg by har museet i 1970 afsluttet undersøgelserne af Ibsgade med fastlæggelse af en række kirke- og klostertomter. Derudover arbejdedes med udgravningerne af Asmildkloster, som afsluttedes i 1971 med påvisningen af en ældre træbygning fra o. 1100-1200. Udgravningerne øst for Domkirken påviste et antal begravelser fra tidlig middelalder og under dem spor af en træbygning ældre end den ældste stenbyggede kirke på stedet. Hvolrisområdets udgravning i 1970-71 koncentrerede sig om et antal romertidsgrave dels ø. for området dels på området ved stenkredsen. I Bjerringbro viste der sig ved udgravningen af en bronzealderhøj under højen stolpespor af en rektangulær bygning, måske et dødehus. I Troelstrup v. Møldrup udgravede museet en langhøj med 4 store stenkister omgivet af et stolpehegn og senere dækket af høj. Anlægget er fra midten af y. stenalder. I Gedsted undersøgtes rester af en landsby med brolagte gader og rester af pottemagerovne, som er fra midt i førrom. jernalder.

Vigtigere nyhvervelser: To komplette samlinger af smede- og skomagerværktøj, 1 par bemalede alkovedøre, samt en bemalet hatteæske.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: I 1970 åbnede museets nyopstilling af bronzealderssamlingen i kælderen til det gamle rådhus. I 1971 påbegyndtes nyopstillingen af middelaldersamlingen på museets loftsetage.

Vigtigere konserveringsarbejder: Diverse reb, læderstrimler og et sølvbelagt jernbeslag fundet på Borgvold. Barokkaret fra Marsvinslund.

VÆRLØSE MUSEUM

Besøgstal: 1970 og 1971 ca. 2800. Deraf ca. 40 skoleklasser, foreninger, selskaber og aftenskoler.

Udstillinger: I øjeblikket en udstilling om vandmøller fra 1300 tallet på museet. I 1970 en udstilling i bibliotekets sal om kort (topografi) og i 1971 en fotoudstilling samme sted. Ved Historisk forenings generalforsamling yderligere udstilling af de ca. 200 genstande vi modtager gennemsnitlig hvert år.

Publikationer: Et årsskrift på 32 sider med lokalt indhold.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Aftenhøjskole med god tilslutning (Kend din egn) og foredrags- og demonstrationsvirksomhed for foreninger, omsorgsklubber o. l. på egnen. Skoleklasser modtager orientering om egnens historie belyst gennem fund og genstande.

Vigtigere undersøgelser: Sammen med Nationalmuseet foretaget undersøgelser angående middelalderligt pottemagerværksted, efteråret 1970 og sommeren 1971. Desuden gennemsyn af nedbrydningstomter efter gamle huse og gårde. Gennemfotografering af gårde og huse, der forsvinder (også interiører).

Vigtige nyhvervelser: To gamle vindfløje 1778 og 1805, tekstiler og gammelt værktøj fra smed, tømrer og maler.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Vi er i 1969 flyttet fra den gamle skole i Lille Værløse til Mosegården og det har været nødvendigt at isolere, få el-varme i visse rum og få nogle montere til vore småting og dragter.

Vigtigere konserveringsarbejder: Hos fingersnilde folk har vi fået re-

staureret en del møbler og mindre genstande, også en medtaget vindfløj.

ØLGOD MUSEUM

Besøgstal: Egns museet, 1970: 852, 1971: 808, Mejerimuseet »Hjedding«, 1971: 1050, Skolemuseet »Hodde gl. Skole«, 1971: 1350, ialt 3152.

Udstillinger: 1 (Hans Egede).

Publikationer: Museets årsskrift 1970, 1971. Mark og Montre 1970: Hodde skole 1831-1956. Mark og Montre 1971: »En levende begravet hest.« »Andelsmejeriet Hjedding«.

Oplysnings- og undervisningsvirksomhed: Ølgod sogn fra oldtid til nutid. 5 foredrag.

Vigtige undersøgelser: udgravning af brandpletgrave i Ådum.

Ølgod museum har overtaget driften af mejerimuseet »Hjedding« Danmarks første andelsmejeri.

ØREGAARD MUSEUM

Besøgstal: Ca. 4.000.

Publikationer: Katalog med indledning om Gentofte kommunes historie.

Vigtigere ny erhvervelser: Jens Juel: Søgården i Gentofte ca. 1802.

Ny- eller ombygninger, nyindretninger: Udvidelse af Gentoftesamlingen i forbindelse med en nyophængning.

AABENRAA MUSEUM

Besøgstal, 1970: 13.268, 1971: 15.712.

Udstillinger: Udstilling af fotos fra Aabenraa fotoclub. »Genforeningsudstilling«. I anledning af 50 året for genforeningen. De fire museer i Nord-slesvig udstillede et udvalg af deres

bedste ting. Udstilling »Mennesker og miljø«. Fotografier af fhv. hoffotograf Elfelt og genforeningsbilleder af fotograf P. Clausen, Aabenraa. Salgsudstilling arrangeret af Terre des hommes. Oldemors juletræ (juletræ pyntet som på vore bedste- eller oldeforældres tid). 1971: Arkitekttegninger og modeller af en »agora« ved Aabenraa. Elevarbejder fra gymnasiet på Aabenraa Statsskole (tegninger og keramik m. m.). Aabenraa Fotoclub. Udstilling af fotos. Udstilling af kunstvæverske Hanne Vedels arbejder og smykker fremstillet af juveler Bent Gabriel, Kolding. Terre des hommes: Salgsudstilling af ulandsarbejder. Sønderjylland mellem 1864 og 1920. Fotoudstilling arrangeret af de fire museer, Historisk Samfund m. m. Oldemors juletræ. Man har på museet to gange samlet byens børn. I december til juleklip og i marts til klipning af gækkebreve.

Ny erhvervelser: Da museet har specialiseret sig i Aabenraas søfart, har man med glæde som gave modtaget 1 skibsbillede malet af J. Bøttger, Altona, af barken Catharina af Aabenraa. 1841. 1 skibsbillede af briggen Jupiter af Aabenraa, ukendt maler, malet 16.6.1813. Erhvervet ved køb et oliemaleri af fregatten Calløe bygget 1855-56, malet af den engelske skibsmaler Tudgay. Af konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's fond har man fået midler til at købe et William Green ur. William Green var en søn af den til Aabenraa fra England indvandrede Peter Green, og museet ejer nu ure fabrikeret af faderen Peter Green, og sønnerne Jonathan og William. Museet har suppleret sin samling af sølv fremstillet af Aabenraa-guldsmede både ved køb og gaver. Af

mindre gaver af alle slags har museet modtaget et utal.

Nyindretninger: Museet har i de to kalenderår fået forbedret belysningsforholdene i søfartsafdelingen og i den etnografiske samling.

Konserveringsarbejder: Tre af de bedste skibsmodeller er blevet grundigt restaureret af ekspert i søfart, der hører til museets velyndere, og som har gjort det gratis.